

Dinamika američko-ruskih odnosa u mandatima predsjednika Trumpa i Bidena: od miješanja u izbore do rata u Ukrajini

Vlašić, Lea

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:660482>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-01**

Repository / Repozitorij:

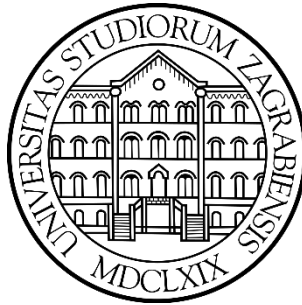
[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu

Fakultet političkih znanosti

Diplomski studij politologije

Lea Vlašić

**DINAMIKA AMERIČKO-RUSKIH ODNOSA U
MANDATIMA PREDSEDNIKA TRUMPA I BIDENA: OD
MIJEŠANJA U IZBORE DO RATA U UKRAJINI**

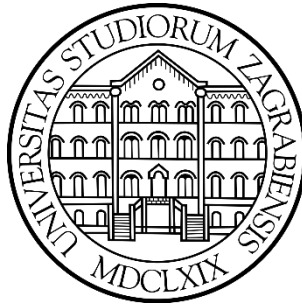
DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2023.

Sveučilište u Zagrebu

Fakultet političkih znanosti

Diplomski studij politologije

**DINAMIKA AMERIČKO-RUSKIH ODNOSA U
MANDATIMA PREDSEDNIKA TRUMPA I BIDENA: OD
MIJEŠANJA U IZBORE DO RATA U UKRAJINI**

DIPLOMSKI RAD

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Dana Luša

Studentica: Lea Vlašić

Zagreb

Rujan, 2023.

Izjava o autorstvu

Izjavljujem da sam diplomski rad „Dinamika američko-ruskih odnosa u mandatima predsjednika Trampa i Bidena: od miješanja u izbore do rata u Ukrajini“, koji sam predala na ocjenu mentorici doc. dr. sc. Đani Luši, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekla ECTS-bodove. Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkog kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Lea Vlašić

1. Uvod	1
1.1. Teorijsko - metodološki okvir.....	1
2. Američka vanjska politika, definicija i ciljevi	4
2.1. Američka vanjska politika u mandatu predsjednika Trumpa.....	4
2.2. Američka vanjska politika u mandatu predsjednika Bidena.....	8
2.3. Kratki pregled američko-ruskih odnosa nakon Hladnog rata	10
3. Američko - ruski odnosi u mandatu predsjednika Trumpa	14
3.1. Izbori za predsjednika i ruska umiješanost.....	15
3.2. Sankcije i izbacivanje diplomata.....	17
3.3. Sastanci Trump – Putin.....	18
3.4. Sirija.....	22
3.5. INF Treaty.....	25
3.6. Rusija u Strategiji nacionalne sigurnosti i Govorima o stanju nacije.....	25
3.7. Vojne vježbe i manevri.....	27
4. Američko - ruski odnosi u mandatu predsjednika Bidena	28
4.1. New Start Treaty.....	28
4.2. Sankcije i izbacivanje diplomata.....	30
4.3. Sastanak Biden – Putin.....	30
4.4. Rusija u Strategiji nacionalne sigurnosti i Govorima o stanju nacije.....	32
4.5. Širenje NATO-a.....	33
4.6. Rat u Ukrajini.....	35
5. Zaključak	37
Popis literature	39
Popis izvora	42

Popis ilustracija

Slika 1: Sirija: područja utjecaja.....	24
---	----

1. Uvod

1.1. Teorijsko metodološki okvir

Američka vanjska politika kao javna politika podložna je raznim utjecajima i promjenama ovisno o previranjima na američkoj političkoj sceni. Iako izraženog dvostranačja, unutar dihotomije demokrata i republikanaca, ipak postoji mogućnost pojave novih lica izvan ustaljenog kruga političara, tzv. establišmenta, a najbolji primjer dolazak je kontroverznog biznismena Donalda Trumpa na vlast. To je uzdrimalo taj isti američki establišment, ali i unijelo brojne promjene kako u unutarnjoj politici najveće svjetske sile, tako i na međunarodnoj sceni. Brojni autori pisali su o njegovom osebujnom i nepredvidivom načinu obnašanja dužnosti američkog predsjednika. Zatečena literatura u većoj ili manjoj mjeri kritizira njegove odluke, izravno ga uspoređujući s njegovim prethodnikom, Barackom Obamom. Tako Amy Skonieczny, kao poznavatelj unutarnjih prilika u SAD-u, opisuje Trumpa kao nepredvidivog i nedosljednog te navodi kako autori premalu pažnju pridaju načinu na koji njegova retorika utječe na oblikovanje unutarnje i vanjske američke politike (Skonieczny, 2021: 127-128). S druge strane, De Graaf i Van Apeldoorn osvrću se na Trumpovo ukidanje dotadašnjih ustaljenih mehanizama u načinu odlučivanja i promjeni smjera djelovanja u odnosu na prethodne administracije (Graaf, Apeldoorn, 2021: 238). Američkom dinamičnom sustavu u opreku stavljam rusku politiku koja je u posljednjih 20 godina obilježena apsolutnom kontrolom jednog čovjeka i malobrojnog kruga ljudi oko njega. Vladimir Putin kao konstanta u međunarodnoj politici potpunu pažnju pridaje ugledu zemlje na međunarodnoj razini i širenju ruske sfere utjecaja, dok Trump u svom mandatu radi upravo suprotno, odmičući SAD od uloge svjetskog policajca i puni naglasak stavljajući na isključivo američke interese i ono što on smatra interesom američkog naroda. U radu nastojim pokazati u kojoj je mjeri Trumpov mandat utjecao na promjene na globalnoj političkoj sceni i je li trajno narušio odnose koje su njegovi prethodnici i čitava američka diplomacija godinama gradili. Američko-ruski odnosi složeni su i ovise o brojnim drugim akterima i čimbenicima u svijetu, među kojima su najistaknutiji Kina, Europa, NATO savez, događanja na Bliskom istoku i Sjeverna Koreja. Sve ovo točke su doticaja dvaju svjetova, odnosno američke i ruske politike. Pregršt literature o Trumpu poslužilo je kao temelj za prikaz američke vanjske politike.

Predmet istraživanja ovog diplomskog rada prikaz je dinamike američko-ruskih odnosa s posebnim naglaskom na promjene u američkoj vanjskoj politici kroz mandate predsjednika

Trumpa i Bidena u odnosu na stalnu rusku težnju za povratkom moći i utjecaja koju su imali za vrijeme druge polovice 20. stoljeća. Kako se većina autora bavila mandatima Baracka Obame i stavljala ga u opreku s onim Donalda Trumpa, tako je bilo izazovno pronaći osvrt na politiku Joea Bidena kao Trumpovog nasljednika, ali u suštini sljednika Obamine politike. Cilj rada je pokazati u kojoj mjeri je Trump zapravo uzdrmao američki establišment, s posebnim naglaskom na vanjsku politiku i posljedično odnos s Rusijom. Susrećući se s brojnim istraživanjima i analizama Obamine politike, u ovom radu se nastoji odgovoriti na pitanja kakvi su američko-ruski odnosi u mandatu predsjednika Trumpa, a kakvi u mandatu Joea Bidena u odnosu na političke smjernice koje je postavio Obama.

S obzirom da je rad pisan u vrijeme Bidenovog mandata primjetan je nedostatak osvrta na stanje američke vanjske politike i kvalitetnog prikaza njene evolucije od Obame preko Trumpa do Bidena. Stavljajući opreku između Obame i Trumpa, većina autora se fokusirala na ovo razdoblje u američkoj politici, zanemarujući u jednakoj mjeri nagli prijelaz s Trumpa na Bidena. Naravno, treba uzeti u obzir kako je potreban protek vremena za dobivanje šire slike, a samim time i donošenje zaključaka o kvaliteti i karakteru politike Joea Bidena. Smatram taj prijelaz ključnim u pronalaženju uzroka za zbivanja na međunarodnom planu do početka rata u Ukrajini kao najvećeg sukoba na europskom teritoriju nakon Drugog svjetskog rata, koji je promijenio živote milijunima ljudi i izravno utjecao na svjetsko gospodarstvo, međudržavne odnose te sigurnost općenito. Rad je primarno fokusiran na analizu kreiranja i provođenja američke vanjske politike koja je napravila nagli zaokret za vrijeme mandata Donalda Trumpa, a time posljedično utjecala na današnju političku kartu svijeta i međunarodne odnose. Cilj je prikazati kretanje odnosa između dvije svjetske sile koje imaju najveći utjecaj na stabilnost i sigurnost u svijetu.

Prikazom najvažnijih događaja i pregledom dosadašnjih istraživanja o američko-ruskim odnosima nastoje se pronaći uzroci suvremenih međunarodnih zbivanja. U radu se koristi istraživačka metoda kvalitativne analize sadržaja uz komparativnu analizu koja se često koristi kao dodatna metoda u radovima sličnog karaktera. Spomenutu istraživačku metodu Lamza Posavec definira kao „postupak proučavanja i raščlanjivanja verbalne ili neverbalne građe kojim se nastoje uočiti njezine osobine i poruke“ (Lamza Posavec, 2011). Glavni izazov kvalitativne analize sadržaja bio je prepoznati informacije relevantne za istraživačko pitanje i odvojiti ih od onih manje značajnih, kreirajući obrasce te stvarajući okvir u kojem se može komunicirati smisao i značenje informacija

(Tkalec Verčić, Sinčić Ćorić, Pološki Vokić, 2010). Tako je i ovaj proces analize jedinstven, a najvažnija obveza opisati je taj postupak na precizan način. Kroz rad naglasak je na analizi odnosa SAD-a i Rusije u mandatima predsjednika Donalda Trumpa i Joea Bidena, koristeći širok spektar izvora, od knjiga i stručnih članaka, preko izjava dvaju predsjednika do internetskih istraživanja.

U prvom dijelu rada opisuje se američka vanjska politika te definiraju njene smjernice. Pregled počinje šokantnim dolaskom Donalda Trumpa na vlast i promjenama u odnosu na njegovog prethodnika, Baracka Obama. Nakon Trumpovog mandata, na vlast dolazi Obamin potpredsjednik Joe Biden koji pokušava vratiti postavke američke vanjske politike na one prije Trumpa. Nakon prikaza problema s kojima se Biden susreo, naglasak rada prebacuje se na kratki povijesni pregled američko-ruskih odnosa od završetka Hladnog rata do današnjeg, po mnogim autorima, novog Hladnog rata. Povijesni prikaz završavam opisom ruskih strategija i planova i Putinove tendencije za povratak Rusije na globalnu političku scenu. Nadalje, pomnije se opisuje Trumpov mandat promatran u kontekstu kompleksnih odnosa s Rusijom, od ruske umiješanosti u izbore 2016. godine na kojima je došao na vlast, preko rata u Siriji i situacije na Bliskom istoku, do novih izbora na kojima gubi povjerenje američkog naroda koji se odlučuje za provjerenu političku figuru u vidu Obaminog potpredsjednika i iskusnog političara, Joea Bidena. Bidenov mandat promatram kroz poteze koje čini ne bi li popravio nanесenu štetu, od ugovora New Start do eskalacije sukoba i ruske invazije na Ukrajinu. U radu nastojim prikazati kratki povijesni kontekst koji će mi poslužiti kao temelj objašnjavanja trenutne dinamike i odnosa, kako na relaciji Rusija i SAD, tako i na međunarodnom planu općenito.

Prikazom dinamike odnosa između SAD-a i Rusije, analizom postojeće literature, kritikom Trumpove politike i načina dolaska na vlast nameće se pitanje u kojoj mjeri je miješanje u izbore u SAD-u 2016. godine utjecalo na događanja u 2023. godini koja su rezultirala ratom u Ukrajini.

2. Američka vanjska politika, definicija i ciljevi

Vanjska politika pojam je za koji ne možemo izdvojiti jedinstvenu definiciju. Tako je Frankel definira kao skup „odluke i akcije koje u stanovitoj mjeri zadiru u odnose jedne zemlje s drugim zemljama" (Frankel, 1963: 1), a američki autori Lerche i Said kao „pravac akcije usmjeren na postizanje određenih ciljeva“ (Lerche, Said, 1963: 2-3). James Rosenau definira je kao „tok akcije u kojemu stalno zaduženi službenici pojedine države djeluju kako bi sačuvali ili izmijenili situaciju u međunarodnom sistemu na način koji je sukladan s ciljem ili ciljevima koje su postavili oni ili njihovi prethodnici“ (Rosenau, 1968: 222). Seabury vidi američku vanjsku politiku kao „ukupnost namjera i obaveza kojima se Sjedinjene Američke Države putem ustavno naznačenih autoriteta obraćaju sredstvima utjecaja, sile, a ponekad i nasilja, s drugim državama i rješavaju probleme u međunarodnom okruženju“ (Seabury, 1965: 7). Pitman B. Potter, američku vanjsku politiku opisuje kao alat Sjedinjenih Američkih Država za širenje svog utjecaja kroz svoje službenike, zadužene za vođenje vanjskih poslova (Potter, 1927: 54).

2.1. Američka vanjska politika u mandatu predsjednika Trumpa

„Svijet treba policajca. Jedini sposoban, pouzdan i poželjan kandidat za tu poziciju su Sjedinjene Američke Države. Trebamo odlučno američko globalno vodstvo“ (Rasmussen, 2016: 9). Tko bi rekao da će samo godinu dana poslije ova izreka glavnog tajnika NATO-a postati toliko važna za poznavanje vanjske politike i turbulentnih događaja koji će uslijediti?

Dolazak predsjednika Trumpa na vlast u Sjedinjenim Američkim Državama izazvao je brojne kontroverze jer je najavio oštar zaokret po pitanju vođenja vanjske politike ove zemlje. Time je unio nemir u američki establišment, ali i u odnose SAD-a s najbližim partnerima, odnosno zemljama saveznicama. Upravo ono o čemu je Rasmussen pričao bila je velika ograničenost Trumpove politike koji je smatrao da se SAD treba fokusirati na sebe i svoje unutarnje probleme, a tek nakon toga biti aktivni sudionik u rješavanju svjetskih problema. Nit vodilja njegove kampanje bila je postaviti Ameriku na prvo mjesto, a što se tiče vanjske politike bio je veliki skeptik, što se najbolje ogledalo u kritiziranju međunarodnih institucija, povlačenju iz UN-ovih tijela zaduženih za zdravlje i ljudska prava te izlaženju iz Pariškog sporazuma čime je doveo u

pitanje sve relevantne znanstvene spoznaje i međunarodne napore oko klimatskih promjena. Donaldu Trumbu cilj nije bio isključiti SAD iz međunarodnih odnosa, nego vratiti staru slavu Americi (Make America Great Again). Kako bi se to dogodilo važno je popraviti njen ugled i time izgraditi novo lice SAD-a koje će biti poštovano u svijetu. Vodio je politiku s elementima populizma i nacionalizma te tako izgradio svojevrsnu novu vanjskopolitičku doktrinu.

Trump je još za vrijeme predsjedničke kampanje NATO savez opisivao kao nepotrebnu i zastarjelu organizaciju, a problem je vidio i u primjeni članka 5 koji jamči kolektivnu sigurnost i osnova je djelovanja NATO saveza, te je htio primjenu vezati uz financijske kontribucije pojedinih članica unutar saveza. Tako je Trump zahtijevao da članice unutar NATO saveza povećaju svoja financijska sudjelovanja jer je smatrao da Amerika štiti Europu, a plaća više od svih drugih. Time je pritisnuo članice da konačno počnu izdvajati dva posto BDP-a za obranu što je u skladu s NATO politikom (Branda, 2018: 162).

„Mene su pitali u okviru jedne bitne emisije što mislite o NATO-u? I rekao sam im da sam poslovni čovjek, ali imam zdravog razuma. Zapravo nisam mnogo promišljao NATO... mnoge od tih 28 zemalja ne plaćaju svoj pravedni udio... To me smeta jer mi njih branimo i one bi nam barem trebale plaćati što trebaju plaćati prema sporazumu i ugovoru... I pod brojem dva, NATO bi mogao biti zastario... Oni se ne fokusiraju na terorizam... Mislim da moramo postići da NATO djeluje na Bliskom istoku zajedno s nama i mi tamo moramo temeljito isprašiti ISIS i to moramo izvesti brzo“ (Tabak, 2016).

Iako je Trump najavio velike promjene u odnosu s NATO-om, zapravo se vrlo brzo odmaknuo od toga i nastavio sličnu politiku kao i svoji prethodnici. Njegova retorika bila je dijelom divlja i impulzivna, ali u bitnim pitanjima nije napravio ono što je najavljavao.

Trump se služi populističkom retorikom govoreći o potrebi zaštite američkih gospodarskih interesa pod svaku cijenu. Prema Trumpovom mišljenju, cilj je vanjske politike promicanje najboljeg interesa pravog američkog naroda koji je ekonomski patio zbog dosadašnjeg američkog sudjelovanja u 'lošim poslovima' za taj isti narod (Lacatus, Meibauer, 2021: 7). Tu prvenstveno govori o kineskom ugrožavanju američkog naroda često se osvrćući upravo na Kinu u svojim izbornim, odnosno predizbornim govorima. Nadalje, često spominje muslimanske imigrante i meksičke useljenike kao veliku ugrozu i prijetnju američkim starosjediocima.

Međutim, u Trumpovom slučaju nalazimo malo izravne veze između vanjskopolitičke retorike tijekom izbornih kampanja i kasnijeg kreiranja politike nakon stupanja na dužnost. Najbolji primjer uočio je Jonny Hall i to po pitanju američke vanjske politike na Bliskom istoku. Prvi je slučaj, Arapsko-islamsko-američki samit u Saudijskoj Arabiji u svibnju 2017., a drugi uloga SAD-a u kampanji protiv ISIL-a. Umjesto komunikacije i iznošenja stvarnih političkih stavova administracije, Trumpova vanjskopolitička retorika samo je naglašavala produbljivanje krize. Time Hall (2021) ističe promicanje populističkih ideja glavnom svrhom Trumpove vanjskopolitičke retorike. „Umjesto da terorizam bude glavni fokus interesa i jedna od najvažnijih stavki nacionalne sigurnosne politike, Trumpova administracija usmjerena je prema muslimanskim imigrantima i vošingtonskim elitama kao glavnim akterima iza krize terorizma“ (Hall, 2021). Kao što je prije spomenuto, uz imigrante s Bliskog istoka, Trump često spominje i opasnost s juga u vidu rastuće populacije meksičkih imigranata, odnosno useljenika sa španjolskih govornih područja Srednje Amerike.

„Trumpova upotreba 'zida' kao retoričkog sredstva istovremeno je specifična i dvosmislena te premošćuje percipirane zahtjeve populističke publike, dok pojačava Trumpov imidž kao transakcijskog majstora i izvanrednog sklapača poslova“ (Skonieczny, 2021: 130). Trumpova izgradnja zida kao prepreke od čelika i betona, zapravo je odlično sredstvo u službi populističke politike jer se na vrlo jednostavan način povezuje s njegovom ciljanom publikom, američkim radnikom koji se boji da će mu poslove oteti pridošlica s juga koji nema što izgubiti. Zid time postiže čak i svojevrsni emotivni učinak jer u jednu ruku povezuje i gradi, a u drugu štiti od opasnosti (Skonieczny, 2021: 130).

Iako se načelno može razumjeti korištenje neprikladnih obećanja tijekom predizborne kampanje, Trump je ipak iznenadio mnoge pretvaranjem tih istih obećanja u realnost, sve uz pravu kombinaciju lažnih obećanja, emocionalne privlačnosti i snažnog osobnog uvjerenja. Nitko se nije mogao nadati da će u malo vremena uspjeti ostvariti ono što će vjerojatno imati dugoročne katastrofalne posljedice za unutarnju i vanjsku politiku SAD-a (Skonieczny, 2021: 130). Upravo jedan od najboljih primjera ta tri gore spomenuta obilježja Trumpova populizma utjelovljuje zid, privlačna mega građevina koja će riješiti problem i zaštititi bijelu američku radničku klasu, zaboravljenog radnika u proizvodnji kojem posao otimaju došljaci.

Trumpova populistička retorika ima dalekosežne učinke na američko društvo te mijenja američku politiku iznutra prema van, a velik utjecaj imat će tek u godinama koje slijede (Skonieczny, 2021: 132). Iako je u američkoj vanjskoj politici fenomen militarizacije prisutan još od početka novog milenija i Bushevog pokretanja „rata protiv terorizma“ 2001. intervencijom u Iraku, a nastavlja se i za vrijeme Obamine administracije, vrhunac doživljava za vrijeme Donalda Trumpa. On je svojom nespretnom izjavom 2017. godine, da prepušta svu odgovornost generalima jer im vjeruje više nego političarima, potvrdio konačni prioritet vojnog interesa. Već spomenuto kritiziranje NATO-a izrasta u pravo političko pitanje kojim se mora baviti cijela međunarodna zajednica. Činjenica jest da se ova vojna organizacija preobrazila iz svojevrsnog saveza koji jamči kolektivnu sigurnost država članica u interesnu organizaciju liberalnih elita, ali Trump kao da svojim nesuvislim i brzopletim potezima ipak stvara veliki nemir u inače pragmatičnu i funkcionalnu zajednicu. Naravno da Trump, kao biznismen i surovi kapitalist najviše gleda na nejednakosti u izdvajanjima, a logičan je i njegov zagovor većih izdvajanja svih članica. Možda je najveći problem neinteligentan pristup i retorika prijetnje čime je izgubio puno prijatelja i zapravo jako malo dobio (Popović, 2018: 56-58).

„Treba naglasiti da Trumpov fenomen zaista predstavlja specifični izazov za teorije međunarodnih odnosa, budući da s ovakvom doktrinom suvremena američka politika nije imala iskustva. Bilo da je riječ o realističkoj sklonosti vojnoj moći i nacionalnom interesu ili promicanju liberalnih načela i vrijednosti, jedna je stvar od 1945. bila neupitna: svijest o univerzalnom poslanju liberalnog SAD u svijetu. Trump je prvi predsjednik u novijoj povijesti koji je upravo tu neospornu vrijednost američkog društva, politike i hegemonije doveo u pitanje“ (Popović, 2018: 58).

Vrlo je popularna percepcija da se Trumpov vanjskopolitički tim sastoji od mnogo outsajdera i neiskusnih ljudi što je i sam Trump jer je puno manje dio vanjskopolitičkog establišmenta SAD-a od svih prethodnika (Graaf, Apeldoorn, 2021: 246). Njegova sporost u postavljanju osoblja i ogromna fluktuacija u imenovanjima stvorila je nakon dugo vremena nestabilnost i unijela nemir u američkoj vanjskoj politici. Sve ovo zajedno sa nedostatkom znanja i iskustva unutar tog kadra rezultiralo je velikim povezivanjem korporativnog svijeta s onim vanjskopolitičkim. To je velika promjena jer ukazuje na nedosljednost i odmak od dobre ustaljene prakse unutar američke diplomacije i vanjske politike gdje su kadrovi s čije god strane dolazili barem uvijek bili upućeni i dobro upoznati s problematikom (Graaf, Apeldoorn, 2021: 247).

2.2. Američka vanjska politika u mandatu predsjednika Bidena

Iako na prvu djeluje ironično, Bidenova administracija prvu je godinu potrošila u povratak u razdoblje prije Trumpa i svu pažnju usmjerila nanovo gradeći sve ono što je Trump pokušao zatrti (Sloan, 2020: 38). Naravno, prirodna je potreba Joea Bidena, poznavajući njegovu karijeru i ulogu za vrijeme Obame, htjeti SAD nanovo uključiti kao aktivnu figuru u međunarodnim odnosima. Prvi korak je obnova odnosa sa saveznicima. Njegova administracija najveći naglasak stavlja na NATO savez, ali imajući u vidu potrebu za povećanjem vojnog budžeta i davanja članica kao što je inzistirao i Donald Trump. UN, Pariški klimatski sporazum i Svjetska zdravstvena organizacija, ponovno postaju važni za američku vanjsku politiku. U odnosu s autoritarnim režimima, poput onog u Egiptu i Saudijskoj Arabiji, naglasak se ponovno stavlja na ljudska prava i slobode i time vraća u predtrumpovski kontekst. Četiri ključne strategije američke vanjske politike Biden želi i smatra da je potrebno mijenjati: palestinsko pitanje, odnos s Kinom, zatim odnos s Iranom i posljedično, ono najvažnije, odnos s Rusijom (Arab Center for Research & Policy Studies, 2020: 2-4).

Biden ukida zabranu putovanja za državljane mnogih islamskih zemalja, a pristup rješavanju izraelsko-palestinskog sukoba ponovno poprima značajke dvodržavnog rješenja, ne skrivajući simpatije prema Izraelu, ali ipak s kočnicom, jasno naglašavajući važnost pregovora i diplomacije (Arab Center for Research & Policy Studies, 2020: 2).

Kina kao najveći geopolitički rival u posljednja dva desetljeća najviše brine američku administraciju jer konstantno vojno jača i povećava kontrolu nad Južnim kineskim morem, čime širi utjecaj nad čitavom Jugoistočnom Azijom i ostalim regijama u okruženju. Uz jačanje na geopolitičkom polju, vidljivo je jačanje na ekonomskom i tehnološkom planu, što je Bidenovog prethodnika nagnalo na žestoko kritiziranje i upozoravanje na opasnost s Istoka. Nakon njega, odnosi SAD-a i Kine nikad nisu bili lošiji. Nesuglasice oko carina, krađe američke tehnologije, stanja u Hong Kongu i Tajvanu, teške situacije Ujgura i na kraju okrivljavanje Kine za širenje Covid-19 pandemije, samo su neki od pokazatelja loših odnosa i napetosti između dvije države. Biden naglašava važnost ponovnog okretanja SAD-a svojim prirodnim saveznicima unutar NATO saveza kako bi kao ujedinjena fronta zajedno ukazali na probleme s kojima se Kina suočava, prvenstveno po pitanju kršenja ljudskih prava, a s ciljem pronalaženja suradnje barem po pitanju klimatskih promjena i svjetske zdravstvene sigurnosti. Ovo sve ima uporište u činjenici da

američka ekonomska snaga zajedno sa snagom svih zapadnih i azijskih demokracija, poput Japana i Južne Koreje, čini preko polovice svjetske ekonomije, što Kina nikako ne bi trebala ignorirati (Arab Center for Research & Policy Studies, 2020: 4).

Što se tiče odnosa s Iranom, Biden je spreman krenuti diplomatskim putem ako i Iran pokaže da je spreman na isto. Koristeći arapsku financijsku i komercijalnu moć, trebalo bi nadmašiti Iran svugdje gdje želi proširiti svoju prisutnost ili utjecaj u toj regiji. Iako je Saudijska Arabija sve samo ne uzor kad je u pitanju odnos prema ljudskim pravima, Joe Biden smatra da je ovo najkorisniji pristup problematici zbivanja na Bliskom istoku (Arab Center for Research & Policy Studies, 2020: 3).

Njegov prethodnik (Trump) je dokazao i pokazao svoje nepovjerenje u međunarodne institucije i međunarodnu suradnju, dok Biden smatra da je to u najvećem interesu SAD-a, što je pokazao tijekom cijele svoje karijere, a i u trenutku kada je postao predsjednik odabirom svojih suradnika i savjetnika. Nadalje, Biden je oduvijek bio veliki pobornik NATO saveza i euro-atlantske integracije. Trump se odrekao svojevrsnog liderstva nad Zapadom, dok Biden želi povratiti tu ulogu iako je svjestan svojih ograničenih kapaciteta. Najveća razlika između dvojice predsjednika svakako je Trumpova opčinjenost diktatorima i autoritarnim režimima (Sloan, 2020: 39). „Moguće je da se divi lakoćom kontrole nad ljudima – modelu upravljanja na kojem je zavidan“ (Sloan, 2020: 39). Posljedično, nagazio je na dugu povijest američke borbe za ljudska prava jer je izbjegavao pričati o toj problematici s državama poput Kine, Rusije i Saudijske Arabije, što Biden smatra apsolutno pogrešnim i u suprotnosti sa vrijednostima koje on cijeli svoj politički život zagovara.

Bidenov pristup prema migrantima vrlo je različit od Trumpovog. Bidenova administracija posvetila se ne samo problematici priljeva migranata, nego i uzrocima njihovog dolaska, pa je tako obećala investirati preko četiri milijarde dolara u prvom mandatu ne bi li shvatila uzroke migracija. Programi koje nudi državama Srednje Amerike posvećeni su smanjenju i prevenciji nasilja, pomoć pri odabiru tehnologije navodnjavanja i promjene usjeva te stvaranju novih gospodarskih mogućnosti (O'Neill, 2021: 5). Naravno, Bidenovim ambicioznim planovima nikako nije pomogla pandemija tako da će trebati puno vremena i novaca da se situacija i američki problemi s migrantima riješe na način na koji bi on htio, ali mnogi se slažu da je njegov pristup mnogo racionalniji i za SAD dugoročno održiviji te pametniji od Trumpovog.

2.3. Kratki pregled američko-ruskih odnosa nakon Hladnog rata

Simbolični početak Hladnog rata poznati je Churchillov govor u Fultonu iz 1946. godine, dok pojedini analitičari međunarodnih odnosa uzimaju govor Vladimira Putina u Münchenu 2007. godine kao početak novog hladnog rata. Isto kako se Churchill založio za zaustavljanje sovjetske ekspanzije, tako se i Putin založio za stvaranje multipolarnog svijeta, iznoseći svoje viđenje novog svjetskog poretka. Ovaj govor označava se kao povratak Rusije na međunarodnu scenu u vidu jakog igrača koji ulazi u novo nadmetanje sa SAD-om. To novo nadmetanje više nije nadmetanje komunizma i kapitalizma, već se radi o puno složenijoj borbi utjecaja na globalnoj razini. Ovaj splet geopolitičkih igara popraćen je utrkom u naoružavanju, energetske, diplomatske i medijsko-propagandnim ratom (Dijanović, 2019: 142).

Rusija, iako ekonomski inferiornija, ulaže silne napore ne bi li se na globalnoj razini isprofilirala kao taj drugi pol gurajući svoju priču i trudeći se prikazati svijetu u što boljem svjetlu, unatoč silnim problemima po pitanju ljudskih prava i sloboda te ostalih bitnih stavki koje jamče dobar život građanima. Tako, unatoč sve nezadovoljnijem stanovništvu, u medijsko propagandnom planu izdvaja enormne iznose za organizaciju Zimskih olimpijskih igara i Svjetskog prvenstva u nogometu, a to su samo mali primjeri u odnosu na trud i napore koje ulaže na diplomatskom planu šireći svoju sferu utjecaja na područja koja su joj strateški izrazito važna poput Sredozemlja, Crnog mora te Dalekog i Bliskog istoka.

Što je sve uzrok ovakve situacije danas? Kada se vratimo u razdoblje nakon Drugog svjetskog rata dolazimo do tadašnjeg američkog predsjednika Trumana i njegove bitne strateške odluke u kojoj odustaje od politike da Amerika „ide sama“ te ju usmjerava k cilju oblikovanja novog međunarodnog poretka i uspostave sigurnosti u Europi osnivanjem Organizacije sjeveroatlantskog ugovora (NATO). Time SAD potvrđuje svoju ulogu globalnog igrača koju je slavodobitno uspostavila u Drugom svjetskom ratu te širi svoj utjecaj u Europi i zapadnom svijetu. Kasnije se upravo spomenuta politika naziva „Trumanovom doktrinom“ u kojoj mnogi teoretičari vide korijene ideologije globalizma s ciljem suzbijanja rastuće prijetnje komunizma (Dijanović, 2019: 145). Bio je to odgovor na Staljinovu grubu politiku u kojoj je uspostavio čvrstu kontrolu nad velikim dijelom europskog kontinenta i rapidno širio utjecaj komunizma u ostatku svijeta, napose u Aziji. Najbolje primjere možemo vidjeti u Kini i Koreji, koja je bila podijeljena na američku i rusku okupacijsku zonu. Sve to je označilo američki izlazak iz izolacije i prihvaćanje uloge

globalnog lidera, odnosno vođe slobodnog svijeta. Osim političkih, važni su i ekonomski razlozi, naročito zbog lakše obnove Europe. U svim tim okolnostima i iz svih navedenih razloga, osnovan je NATO savez (Kurečić, 2012: 31).

Nakon 40 godina statusa quo u kojem nije bilo pravog vojnog sukobljavanja SAD-a i SSSR-a, uslijed pojave nove političke paradigme došlo je do urušavanja Istočnog bloka i sloma komunizma. Dolaskom Gorbačova na vlast počele su velike promjene kojima je nastojao promijeniti sustav i spriječiti njegovo urušavanje. U tome se prevario čak i ne u tolikoj mjeri zbog pritiska s Zapada, već zato što je komunistički sustav sam po sebi loš. Nezadovoljstvo zbog lošeg standarda koji je bio cijena utrke u naoružanju sa Zapadom, ali i nedostatak osnovnih ljudskih prava i sloboda doveli su do urušavanja komunizma i SSSR-a iznutra.

„Glasnost i perestrojka u SSSR-u, pad Berlinskoga zida 1989., tzv. „Sinatrina doktrina“ Mihaila Gorbačova (prema pjesmi Franka Sinatre My way: SSSR je pod Gorbačovom dopustio susjednim državama da krenu svojim putem, što je bilo suprotno dotadašnjoj „Brežnjevljevoj doktrini“ ograničenoga suvereniteta), raspad SSSR-a, Jugoslavije i Čehoslovačke, revolucije 1989. i pad komunističkih sustava u drugim državama srednjoistočne Europe... Svi su ovi procesi označili kraj hladnoga rata iz kojega je kao pobjednik izašla Amerika“ (Dijanović, 2019: 148).

Kao što ovaj citat sugerira, te godine bile su naročito turbulentne za sve socijalističke države, tako i za SSSR, odnosno samostalnu Rusiju. Krajem 1991. godine, s mjesta predsjednika povukao se Gorbačov te je na prvim izravnim predsjedničkim izborima pobijedio Boris Jeljcin, koji je već krajem 1993. godine gotovo nasilno smijenjen, što je vojska spriječila, čime su mu dodatno povećane predsjedničke ovlasti te je ponovno izabran za predsjednika Rusije 1996. godine (Desai, 2006). Treba napomenuti da je prijelazna faza bila Zajednica Neovisnih Država (ZND) kao gospodarski, politički i ekonomski savez 12 bivših sovjetskih republika. Zašto je on važan? Rusija, kao izravna slijednica SSSR-a, time je zadržala geopolitički prostor bivšeg saveza u sferi svojih vitalnih interesa. Neki ruski autori smatrali su da većina sovjetskih republika moraju postati ili ruske satelitske države ili izumrijeti, a ovo mišljenje je bilo naročito istaknuto po pitanju Ukrajine (Solchanyk, 1996: 19-43). Već krajem 1999. godine, Jeljcin odstupa s vlasti te ga mijenja alfa i omega ruske vanjske politike u novom tisućljeću – Vladimir Putin. Rusija se u ovom razdoblju mnogo bavila unutarnjim problemima, odnosno zamjenom raspadajućih socijalističkih institucija,

onim kapitalističkim i liberalno-demokratskim. Unatoč svim unutarnjim problemima, rastu siromaštva, korupciji i kriminalu, Rusija je nastojala zadržati svoju važnu političku ulogu u Jugoistočnoj Europi, na Kavkazu i Bliskom Istoku, čime je htjela dati do znanja da su ovo područja od značajnog geostrateškog interesa za ruski svijet, što će kasnije pokazati naročito na primjeru Ukrajine (Desai, 2006).

Karakteristika Putinove vladavine jest pod svaku cijenu prekinuti slabljenje Rusije i želja za povratkom značaja iz sovjetskog perioda. To želi postići vanjskom politikom koja se prilagođava suvremenim međunarodnim odnosima, odnosno važnost vidi ne samo u geostrateškim pitanjima, nego i u gospodarskim, a na tom polju ima jakog asa u rukavu – naftu i plin. Time se povratak Rusije, kao velesile na međunarodnom planu, ponajviše veže uz njen energetske potencijal koji zapravo postaje glavna poluga Putinove vanjske politike. Rusiji dakle glavni cilj nije stvaranje bogatstva i blagostanja svojim građanima, nego ostvarivanje političke moći ekonomskim utjecajem i stvaranjem ovisnosti na energetske polju (Dijanović, 2019). Najvažnije načelo Putinove vanjske politike je to da će prvotno mjerilo učinkovitosti biti stupanj u kojem su zaštićeni interesi Rusa, bez obzira gdje se oni nalaze, u Rusiji ili izvan nje (Karaganov, 2021: 417). To je vrlo važno u kontekstu situacije u Ukrajini i Putinovog odnosa prema Zapadu.

Bush stariji opisan je od strane Henryja Kissingera kao konzervativac i kao revolucionar. Iako je njegov mandat obilježen završetkom Hladnog rata i raspadom Sovjetskog saveza, njegovo predsjedništvo ničime se posebno ne ističe, niti je on pokazivao bilo kakve natruhe trijumfalizma nakon Hladnog rata. Sve što se dogodilo u njegovo vrijeme zapravo se pripisuje drugima. Tako se u kontekstu raspada Sovjetskog saveza uvijek spominje njegov prethodnik Ronald Reagan, a u izgradnji novog liberalnog demokratskog poretka, najveće zasluge uzima njegov nasljednik, Bill Clinton. Kissinger ovako karakterizira ovog važnog američkog predsjednika: „konzervativac je jer teži anonimnosti, a motivira ga dužnost i društvena odgovornost, dok revolucionara određuje jaka volja i lojalnost njemu privržene grupe“ (Popović, 2018: 21). Bush je za razliku od njegovog prethodnika Reagana u vanjskoj politici pokazao zavidnu razinu odmjerenosti i umjerenosti te je njegov odnos prema Istočnoj Europi koju je već zahvatio val demokratskih promjena bio izrazito suzdržan. Pokušao je uravnotežiti tenzije u posthladnoratovskoj eri te odbio biti svjetski policajac zagovarajući nemiješanje u unutarnje poslove drugih država. Tu je Rusiji priznao primat nad ovim područjem, a svoje interesne sfere tražio je drugdje pa tako njegove vojne intervencije u Panami i

Iraku odišu efikasnošću i brzinom, čime ističu njegovu pragmatičnost u izvršavanju ciljeva (Popović, 2018: 22-25).

Za razliku od Busha starijega, Clintonova administracija je u procesima europske integracije vidjela veliku priliku za jačanje prijateljstva i privlačenje postsocijalističkih država u europsku zajednicu. Također, Bill Clinton uložio je silan napor u izgradnju odnosa s ruskim predsjednikom Borisom Jeljcinom. Najveći strah bio je povratak Rusije ultranacionalističkom imperijalizmu pa je zajedno sa svojim suradnicima, od kojih najviše možemo istaknuti Strobea Talbotta, iznimnog stručnjaka za Rusiju, došao do zaključka da će prošireni NATO i Europska Unija ojačati sigurnost europskog kontinenta i držati Rusiju na stabilnoj distanci (Clinton, 2022).

Clinton je dakle Europu zamišljao kao demokratsku i miroljubivu, a dolaskom Busha mlađeg europske zemlje bile su prilično nezadovoljne jer je transatlantski dijalog htio spustiti na nižu razinu jasno slijedeći politiku svoga oca. Htio je razvijati odnose s neposrednim susjedstvom i azijskim zemljama, a pitanje je u kojem smjeru bi euroatlantske integracije otišle da se Bushu nije „dogodio“ 11. rujana 2001., kada je dobio bezrezervnu i automatsku podršku svih europskih saveznika koji su postali važna sastavnica borbe protiv terorizma. Zajednička opasnost od terorizma, brže nego očekivano, spojila je Busha i Putina jer je Rusija među prvima izrazila solidarnost te ponudila pomoć i suradnju. Uspostavljen je obavještajni kanal, a ruski zračni prostor za prelet u Afganistan otvorio se za američke vojne snage. Sve to nije bilo slučajno jer je iskusni i taktični Putin vidio ugrozu od sve glasnijih Čečena, koje je tako zbog sveopćeg straha svrstao u kategoriju terorista, pa time dobio američki pristanak za akcije iskorjenjivanja terorizma u toj južnoj ruskoj državi. Tako je radikalni Islam po prvi puta spojio suprotstavljene strane i donio razumijevanje te natruhe prijateljskih odnosa (Vukadinović, 2002: 6-8).

Bushov nasljednik Obama nošen idejama promjene i napretka susreo se s tadašnjim ruskim predsjednikom, Dmitrijem Medvedevom, Putinovim formalnih nasljednikom, u Londonu 1. travnja 2009. godine. Na prvi pogled mnogo simpatičniji i otvoreniji Medvedev djelovao je kao pravi sugovornik dugo iščekivanom novom američkom predsjedniku. Ovaj savršeni susret rezultirao je dvjema izjavama. Prva se odnosila na potencijalnu suradnju na brojnim poljima, a druga je sadržavala složnost dvaju predsjednika oko početka pregovora kojima bi rezultat bio smanjenje nuklearnog naoružanja. Čitav ovaj odnos, na relaciji Rusija-SAD, odvijao se u smjeru strategije „ponovnog početka“ koja je Obami dala veliki vjetar u leđa i privid diplomatske

superiornosti u odnosu na svoje prethodnike. Pojačana suradnja, naročito po pitanju Bliskog Istoka, konkretno Irana, te posljedično situacije u Afganistanu, trajala je sve do povratka ruske sive eminencije i de facto predsjednika Vladimira Putina kada svi ovi napori zapravo padaju u vodu jer SAD nije shvatio prave ruske namjere (Pifer, 2014: 112-113). Unatoč svim Obaminim naporima i hvalevrijednim odlukama po pitanju izlaska iz besciljnih i dugotrajnih ratnih avantura u Iraku i Afganistanu i fokusiranja na obrambenu politiku, učinkovite specijalne operacije i upotrebu dronova, čime je uštedio značajna sredstva za obranu, nije vodio računa o strelovitom usponu novih važnih čimbenika na svjetskoj razini poput Kine, Indije i drugih sila koje su izravno utjecale i na ruske pretenzije (Branda, 2018: 161). Nakon što je Rusija anektirala Krim i dala podršku separatistima na području Ukrajine, odnos Washingtona i Moskve pao je na razine kojih se sjećamo krajem Hladnog rata, u potpuno suprotno smjeru kojem se Barack Obama na početku svojeg mandata nadao (Pifer, 2014: 113).

3. Američko – ruski odnosi u mandatu predsjednika Trumpa

Mnogi dolazak Donalda Trumpa na vlast gledaju kao šok i potpuni zaokret u vođenju američke vanjske politike. Načelno je Trump uzdrmao američki establišment, ali pitanje je koliko je njegova politika zapravo nazadnija u odnosu na Obaminu. Dok je Obama tražio savršeni recept za poboljšanje lošeg imidža SAD-a na međunarodnoj sceni uslijed Bushove katastrofalne iračke avanture, Donald Trump je smatrao da američka javnost želi oslobođenje od okova globalnog vođenja, odnosno od potrebe da Amerika bude svjetski policajac i potpune posvećenosti samoj sebi i svojim problemima (Branda, 2018: 162). Htio je imati bolje odnose s Rusima, potpuno ignorirajući opasnost koju ona predstavlja za istok Europe kroz upletenost u Ukrajinu i Krim koje je Trump zanemarivao (Branda, 2018: 163).

Promjene u perspektivi vanjske politike najbolje se vide u Strategiji nacionalne sigurnosti u mandatima dvaju predsjednika. Obamin inauguracijski govor u siječnju 2009. godine bio je primjer uloge globalnog zaštitnika koju SAD mora odražavati kroz svoju vanjskopolitičku agendu: „Amerika je prijatelj svake nacije i svakog čovjeka, žene i djeteta koje traži mirnu i dostojanstvenu budućnost, a mi smo spremni ponovno voditi“ (Branda, 2018: 163).

Predsjednik koji pokušava promijeniti politiku također može naštetiti samom sebi ako pogrešno shvati američku moć i bude zaveden vlastitom retorikom. To bi mogao biti slučaj s obojicom, jer su i Obama i Trump obećali da će ojačati vanjsku politiku, ali to nisu učinili. Ipak, predsjednik Trump imao je vremena ispraviti takav pristup, s obzirom na to da ima primjer koji je uspostavila prethodna administracija. Uzimajući sve u obzir, američka vanjska politika oba predsjednika nije bila značajno različita, budući da su i jedan i drugi smanjivali američke snage na strateškim područjima, a istovremeno održati sliku jake sile u očima međunarodne zajednice (Branda, 2018: 164).

Negativni i dugoročni trendovi koji ograničavaju utjecaj SAD-a kao globalnog lidera već su bili izraženi tijekom Obamine administracije. To se očitovalo u padu udjela u globalnom gospodarstvu, nemogućnosti nadmoćne vojne sile da postigne očekivane političke ciljeve, posebno unutar aktivnih bliskoistočnih žarišta, postupnoj eroziji njegovog tehnološkog primata i usponu konkurenata u Latinskoj Americi, Europi i Aziji (Mahmood, Cheema, 2018: 3).

3.1. Izbori za predsjednika i ruska umiješanost

Kako godine odmiču dokaza za rusku umiješanost u američke predsjedničke izbore 2016. godine sve je više. Već 2017. godine ured ravnatelja američke obavještajne službe (ODNI) podnio je izvješće o ruskoj kampanji protiv kandidature tadašnje državne tajnice, Hillary Rodham Clinton. U izvješću navode Putinov izravan nalog za podiranje američkih demokratskih procesa. Nekoliko je alata pomoću kojih su Rusi ostvarili svoj naum:

Curenje ukradenih informacija – još od 2015. i tijekom 2016. godine ruska obavještajna služba hakirala je mailove članova demokratskog nacionalnog vijeća i šefa kampanje Hillary Clinton, Johna Podeste, te koristila ruske ili direktno financirane stranice poput WikiLeaks i DCLeaks preko kojih su ciljani podatci izašli u javnost. O tome su se raspisali i važni američki mediji poput Washington Posta, a na WikiLeaksu je procurilo preko 20 tisuća ukradenih mailova od kojih su neki uključivali uvredljive komentare vodećih ljudi demokratske stranke upućene glavnom rivalu Hillary Clinton, Bernieu Sandersu. Svrha ovoga bilo je naljutiti Sandersove pristaše kojih je u to vrijeme bilo mnogo, te tako direktno utjecati na snagu kandidature Hillary Clinton unutar demokratske stranke (Blackwill, Gordon, 2018: 6-7).

Korištenje ruskih medija za širenje dezinformacija – najistaknutiji mediji koji su pokušavali narušiti kampanju Hillary Clinton bili su Sputnik i Russia Today. Za potonjeg je procurila i informacija o gotovo 200 milijuna dolara godišnje utrošenih na podrivanje kampanje Hillary Clinton, optužujući ju za korupciju, slabo psihičko i fizičko zdravlje te ono najbizarnije, veze s Islamskim ekstremistima. Čak su otišli toliko daleko optužujući bračni par Clinton za potkradanje vlastite zaklade i korištenje tih novaca u prikazivanje Trumpa nesposobnim i neprikladnim za predsjednika. Na ove navode „navukli“ su se i mediji naslonjeni na Trumpovu kampanju poput Breitbart News, Inforwars i FoxNews (Blackwill, Gordon, 2018: 7).

Društvene mreže - Rusi su se naročito angažirali po pitanju društvenih mreža, konkretno onih američkih, poput Twittera i Facebooka, koristeći tisuće *botova* (lažni internet profili) i plaćenih *trolova* koji su širili lažne vijesti i dezinformacije. Tako su čelni ljudi Twittera u listopadu 2017. godine izašli s informacijom o preko 30 tisuća profila povezanih s Rusijom koji su u zadnja dva mjeseca predsjedničke kampanje napisala preko milijun i četiristo tisuća *twitova*. Puno se pažnje posvetilo temama poput rase, religije i imigranata ne bi li se među američkom populacijom unio nemir i kontroverza. Ulagalo se u medijske kampanje na Facebooku, Googleu i Youtubeu, a prateći trag novca vrlo lako se dolazi do tvrtki povezanih s ruskim obavještajnim službama i ruskim oligarsima blisko povezanih s Putinom, poput u izvješću navedenog Jevgenija Prigožina (Blackwill, Gordon, 2018: 7-8).

Targetiranje tzv. swing država – Swing države izrazito su važan političko-geografski fenomen u američkoj politici koji je svojstven samo SAD-u, a ima ogroman utjecaj na cijeli svijet. Ove države ističu se po tome što se ishod glasovanja u njima nikad unaprijed ne zna, već su podložne promjenama i time izrazito važne za izborni sustav SAD-a, a predsjednički kandidati slijedom toga njima daju na iznimnoj važnosti. Neke od *swing* država su Florida, Ohio, Pennsylvania, Virginia i Winsconsin. Tako su se Rusi ciljano posvetili glasačkim sustavima u ovim državama, a Arizona i Illinois su potvrdili određenu razinu kompromitacije glasačkog sustava nakon izbora (Mulvihill, Pearson, 2017: 8).

Krivotvorenje dokumenata – Rusi su proizveli lažan obavještajni dokument koji je ukazivao na povezanost kampanje Hillary Clinton s tadašnjom glavnom državnom odvjetnicom Loretom Lynch. Tako je to dovelo do bizarnih situacija na najvišoj razini jer je FBI, iako upoznat s prirodom

dokumenta, otvoreno kritizirao Hillary Clinton zbog njene navodne povezanosti s već navedenom Loretom Lynch (Blackwill, Gordon, 2018: 8).

Izravna povezanost s Trumpovom kampanjom – postoje jasne naznake da je Trumpov stožer u kampanji koristio mnoge lažirane dokumente o Hillary Clinton, a javno su hvalili izvještaje WikiLeaks o njenim mailovima. Trumpova kampanja bila je izrazito podla, prljava i jasno usmjerena diskreditaciji Hillary Clinton i njenog tima. Kao što je već navedeno, oslanjali su se na lažne vijesti i ruskim novcima financiranu protukampanju. Kasnije je u javnost izašla i teorija o mogućem vraćanju usluge Rusima, pa je tako Paulu Manafortu, voditelju Trumpove kampanje, dokazana suradnja s Rusima, konkretno s ruskim oligarhom Olegom Deripaskom, s kojim je financirao predsjedničku kampanju proruski orijentiranog Viktora Janukoviča u Ukrajini, što je slijedom događanja dovelo do situacije kakva jest u Ukrajini danas. Nadalje, Trumpov zet, Jared Kushner, nekoliko se puta sastao u tajnosti s odvjetnicom Natalijom Veselnickajom koja je direktno povezana s Kremljom (Blackwill, Gordon, 2018: 8-9).

Sve navedene činjenice jasno pokazuju da su predsjednički izbori 2016. godine kao nijedni izbori do tada, ali i nakon, u američkoj povijesti, uistinu poslužili diskreditacij i difamacij jednog kandidata, konkretno Hillary Clinton. Tako možemo izdvojiti riječi admirala Michaela Rogersa: „Ovdje ne treba biti sumnje, ovo nije napravljeno slučajno, ovo je svjesno izvedeno od strane jedne države da dobiju željeni rezultat“ (Bocugno, 2017), osvrćući se na jasnu namjeru Rusa da kompromitiraju američke izbore.

3.2. Sankcije i izbacivanje diplomata

Nakon intenzivnog izvještavanja o ruskom uplitanju u američke izbore, dotadašnji predsjednik Barack Obama potpisao je izbacivanje 35 ruskih diplomata iz SAD-a. Godine 2017. Rusi su žestoko uzvratili izbacivši čak 755 američkih diplomata iz zemlje. Donald Trump odgovorio je slanjem potpredsjednika Mikea Pencea u Estoniju, Gruziju i Crnu Goru što je izazvalo direktan udar na rusko područje interesa. Tako je, primjerice, Gruzija ugostila jednu od najvećih vojnih vježbi na svome tlu uz snažno pokroviteljstvo SAD-a i oružanih snaga saveznika. Na ovaj način sve više ključaju narušeni američko-ruski odnosi. Nadalje, Washington inzistira na prekidanju financijske potpore proruskim separatistima na istoku Ukrajine te nominalno gruzijskim teritorijima koji su zapravo pod ruskim utjecajem: Abhazija i Južna Osetija. Putin na ovo uzvraća jačanjem vojne prisutnosti u navedenim teritorijima jer zna da time dobiva pregovarački prostor.

Unatoč svim ovim problemima na određenim kriznim žarištima ipak moraju raditi u istom smjeru i zajedničkom interesu, pa tako u Siriji, Afganistanu te na korejskom poluotoku pokušavaju uspostaviti suradnju i djelovati k istom cilju (Avdaliani, 2017).

U proljeće 2018. godine, sada Trumpova administracija, izbacuje 60 članova ruske obavještajne službe i ruskih diplomata te nameće sankcije raznim ruskim poduzetnicima i tvrtkama. Sve ovo potiče Putina na uzvratanje udarca, ali na drugim teritorijima. Od tih činova retalijacije izdvajaju se trovanje bivšeg ruskog dvostrukog agenta, britanskog državljanina, Sergeja Škripala i njegove kćeri Julije u engleskom Salisburyju na koje se osvrnula čak i tadašnja britanska premijerka Theresa May nazvavši to „nezakonitom uporabom sile od strane ruske države prema Ujedinjenom Kraljevstvu“ (May, 2018). Također, Putin intenzivno radi na destabilizaciji Ukrajine, podupiranju Assadovog režima u Siriji i sve učestalijim kibernetičkim prijetnjama Zapadu. SAD tu ne staje pa Trumpova administracija izbacuje još 12 članova ruskih obavještajnih službi i 48 drugih diplomatskih dužnosnika što utječe na zatvaranje ruskog konzulata u Seattleu. Tako se iz mjeseca u mjesec Rusija i SAD „loptaju“ izbacivanjem diplomatskog osoblja pa Rusi izbacuju 60 američkih diplomata što uzrokuje zatvaranje konzulata u Sankt Petersburgu. Amerikanci odlaze i korak dalje te utječu izravno na ruske gospodarstvenike, odnosno one oligarhe koji imaju direktan doticaj s Kremljom. Trump, međutim, šalje dvostruke signale, tako u ožujku čestita Putinu na pobjedi na izborima, a nekoliko dana kasnije osuđuje rusku ulogu u sirijskoj upotrebi kemijskog oružja (Galbraith, 2018: 493-495). Sve ovo pokazatelj je Trumpove nejasne politike i nedostatka vizije naročito po pitanju međunarodnih odnosa. Iskusni bard američke politike, senator John McCain, kritizirao je Trumpa upravo na ovom polju izjavivši da američki predsjednik ne vodi slobodni svijet čestitajući diktatorima u pobjedi na namještenim izborima.

3.3. Sastanci Trump – Putin

Prvi sastanak Donalda Trumpa i Vladimira Putina dogodio se na G20 summitu u njemačkom Hamburgu. Susreli su se u prisutnosti Rexa Tillersona, američkog državnog tajnika i Sergeja Lavrova, ruskog ministra vanjskih poslova. U službenom obraćanju javnosti osvrnuli su se na razna pitanja o kojima su razgovarali, ali vrlo šturo i bez ulaženja u detalje o pojedinostima razgovora. Obojica su sastanak označili kao pozitivnu stvar za američko-ruske odnose, a kasnije je preko određenih ruskih medija procurila informacija da su glavne teme razgovora bile Sirija,

Ukrajina, Sjeverna Koreja i međudržavni odnosi. Angela Merkel, tadašnja njemačka kancelarka i njena službena agenda za ovaj summit ostala je u sjeni dvojice državnika i pompe koje su oni stvorili. Tako pitanja vezana za Afriku, kojoj se Angela Merkel htjela više posvetiti, ostaju tema za neke druge susrete. Zanimljivo je da je ovo prvi službeni susret Trumpa i Putina iako je Donald Trump u prošlosti nudio svakojake odgovore na pitanje je li upoznao ruskog predsjednika. Tako 2013. godine u talk showu s Davidom Lettermanom izjavljuje kako ga je sreo jednom te da je ostavio snažan dojam na njega, a 2016., samo tri godine nakon, izjavljuje kako nikad nije upoznao Putina i da ne zna ni tko je Putin, što je jako kontradiktorno pa čak i zabrinjavajuće za osobu koja pretendira na dužnost najmoćnijeg čovjeka na svijetu. Putin je pak mudro zaničevao bilo kakav prijašnji kontakt s Donaldom Trumpom, iako svjestan da je potonji poslovno posjetio Moskvu nekoliko puta (Wintour, 2017).

Na marginama konferencije APEC-a u Danangu u Vijetnamu, Trump i Putin susreli su se drugi put. APEC, odnosno Azijsko-pacifički forum za ekonomsku suradnju, važna je regionalna organizacija koja uključuje sve važne čimbenike s pristupom Tihom oceanu koji se u povijesti pokazao kao jedan od, ako ne i najvažniji pravac za trgovinu i suradnju s vrlo važnom geostrateškom ulogom. Znakovito je da, iako službenog sastanka nije bilo, nego su se samo neformalno susreli u okviru konferencije, njihovi kabineti izlaze sa zajedničkom „Izjavom o stanju u Siriji“, odnosno sa zajedničkim ciljem konačne pobjede nad Islamskom državom. Izrazili su zadovoljstvo zajedničkim vojnim naporima u Siriji koja su snažno ubrzala ISIL-ove gubitke. Složili su se da će zadržati otvorenu komunikaciju između vojnih snaga, što će biti garancija sigurnosti i zaštite vojnika jedne i druge zemlje. Sve ovo trajat će do konačne pobjede nad ISIL-om (President of Russia, 2017). Cijelo ovo razdoblje karakterizirano je visokom razinom opreza i suzdržanosti Trumpova kabineta prema Rusima i ruskom predsjedniku Vladimiru Putinu prvenstveno zbog oštremedijске kampanje u SAD-u te sve češćih napisa o ruskom uplitanju u američke izbore.

Susret Trumpa i Putina na summitu u Helsinkiju 16. srpnja 2018. izazvao je brojne kontroverze, naročito u SAD-u, gdje su ga domaći mediji i istaknuti političari nazvali opasnim, sramotnim, pa čak i veleizdajničkim. Putin je iskoristio priliku da još više ojača svoj položaj i utjecaj, samo dan nakon velebnog moskovskog finala Svjetskog prvenstva u nogometu, gdje je pobrao brojne simpatije i popravio imidž u svijetu. Ovaj sastanak specifičan je po dugom dvosatnom privatnom

razgovoru između dvojice predsjednika koji su došli bez velikih očekivanja, s popriličnom dozom opreza i nakon mnogo tenzija koje traju od dolaska Trumpa na vlast. Važna je i lokacija samog sastanka jer Finska predstavlja svojevrsan spoj ruske sfere interesa i zapadnoeuropskog sustava vrijednosti. Najvažnije teme su kao i posljednjih godina Sjeverna Koreja, islamski terorizam i stanje na Bliskom istoku, naročito u Siriji. Unatoč spomenutom negativnom mišljenju američke javnosti o susretu s Putinom, Donald Trump ipak je u određenoj mjeri odaslao poruku mira te želju za suradnjom i popravkom bilateralnih odnosa dviju zemalja. Putin uz opće popravljanje imidža, što u svijetu, što u Rusiji, stabilizaciju odnosa vidi i kao novu priliku Rusije za jačanje gospodarstva, radeći intenzivnije na robnoj razmjeni sa SAD-om i posljedično ostalim zapadnim zemljama. Ruskom narodu, što Vladimir Putin jako dobro zna, vrlo je važna slika koju Rusija šalje svijetu i kojim svijet vidi Rusiju, a te 2018. godine pozitivan imidž te države bio je na vrhuncu unatoč svim unutarnjim problemima i krizama s kojim se i tada suočavala (Cheang, 2018). Zaključno, može se reći da je summit u Helsinkiju polučio određen uspjeh jer je poruka mira, stabilizacije i normalizacije odnosa odaslana svijetu, ali nažalost kratkoročno i samo za partikularne interese dvojice predsjednika, što će se kasnije pokazati pogubnim, uzimajući u obzir stanje u Ukrajini.

Iako se očekivao dug i iscrpan sastanak između dvojice predsjednika na summitu G20 u Buenos Airesu, Donald Trump držao je ozbiljnu distancu, ne samo prema Putinu nego i prema saudijskom prijestolonasljedniku Mohamadu bin Salmanu. Povod tome brutalno je ubojstvo saudijskog novinara Jamala Khashoggija u listopadu iste godine u Istanbulu. Američke obavještajne službe vrlo brzo su izašle s informacijom, odnosno saznanjima o Salmanovom uplivu u Khashoggijevo ubojstvo. Donald Trump se zato orijentirao na Kinu i američke odnose s Kinom, naročito po pitanju robne razmjene koja je postala svojevrsna mantra u drugoj polovici njegovog mandata. Zanimljivo je napomenuti da je Vladimir Putin imao vrlo prisan pozdrav s bin Salmanom jasno dajući do znanja da ga se ne tiče ono što nema veze s Rusijom i ruskim interesima čime ponovno potvrđuje svoju pragmatičnost u međunarodnim odnosima (Ilyushina, Mackintosh, 2018). Nadalje, izrazio je nezadovoljstvo da dvojica lidera najvećih nuklearnih sila na svijetu ne mogu sjesti i razgovarati (Associated Press, 2019).

U srpnju 2019. godine u Osaki u Japanu odvio se summit država G20. U već započetoj predsjedničkoj kampanji za izbore 2020. godine, Donald Trump ovaj summit vidi kao priliku za

jačanje svog narušenog imidža i osnaživanje odnosa kako sa saveznicima tako i s Rusijom i Kinom. U svome stilu hvali Angelu Merkel i Shinza Abea te ih predstavlja kao svoje velike prijatelje, a prema Vladimiru Putinu obraća se strogo, patronizirajući „kao stariji brat mlađem“ te mu na pitanje postavljeno od strane medija izravno govori upirući prstom: „Ne miješaj se u nove izbore“. U kontekstu spomenutog uplitanja u izbore, američke obavještajne službe u jeku ovog summita izlaze s novim informacijama vezanim za potencijalno novo uplitanje u izbore 2020. godine, ovoga puta samo na propagandnom planu. Trump šalje jasnu poruku Iranu i potpisuje nove sankcije protiv Irana, a prema Kini se ipak obraća s dozom opreza znajući koliko važnu ulogu ona igra u trenutnom geopolitičkom poretku (Brennan, M., Segeres, G., Watson, K., 2019). Štoviše, nakon ovog sastanka neki autori idu toliko daleko da polarizaciju svijeta mijenjaju u podjelu Rusija – SAD – Kina, kako je to davne 1942. godine predvidio Henry Wallace, potpredsjednik SAD-a za vrijeme Franklina D. Roosevelta. Tih davnih ratnih godina govorio je o važnosti dobrih odnosa između Kine i Rusije, Kine i SAD-a i na kraju SAD-a i Rusije. Čini se da je Trump vrlo svjestan kineske moći te na samome summitu obećava ukinuti određene trošarine Kini te zabranu korištenja komunikacijske opreme stranih kompanija kao prijetnje za nacionalnu sigurnost, čime se direktno suprotstavio i proglasio rat najvećem igraču na ovom tržištu, kineskom gigantu Huaweiju. Vrlo je važna i odluka o ukidanju sankcija Turskoj zbog kupnje ruskog S400 obrambenog sustava što je veliki udarac za NATO. Ovdje Trump ponovno nastupa kao neodlučan i zapravo bez jasne vizije tko su mu pravi saveznici. Sve ovo u skladu je s najavama o inzistiranju na izdvajanju 2% BDP-a na vojsku, što mu je bila jedna od ključnih poruka predsjedničke kampanje 2016. godine (Pop, Drăgoi, 2019: 17). Putin se na summit u Osaki osvrnuo kao na sjajnu priliku za nastaviti gdje se stalo u Helsinkiju jasno pokušavajući dati do znanja svjetskim liderima da ga sankcije ne pogađaju, pomno radeći na prikazivanju Rusije kao važnog svjetskog lidera. Naglasak je stavio na ekonomiju i robnu razmjenu okrećući glavu na drugu stranu kad su u pitanju Krim, Salisbury, uplitanje u izbore, čak i napisi o letu MH17 za koji je izašla potvrda da je srušen od strane proruskih separatista. Vladimir Putin prikazao se svijetu kao ponovno prihvaćeni igrač na svjetskoj razini, sjedeći rame uz rame s japanskim premijerom Abeom i Donaldom Trumpom za istim stolom (Brennan, M., Segeres, G., Watson, K., 2019).

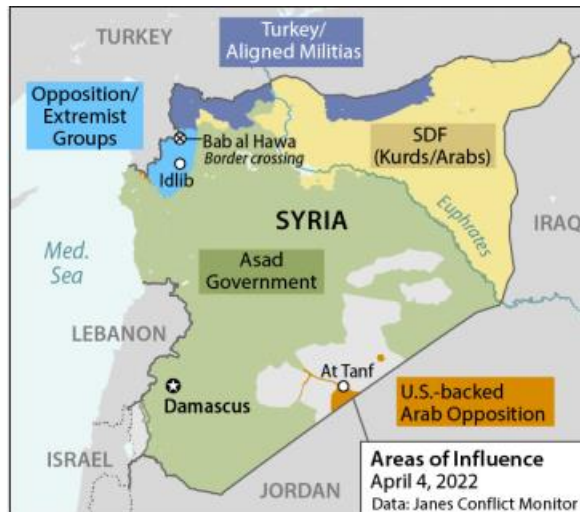
3.4. Sirija

Od početka građanskog rata u Siriji 2011. godine, američka politika suočila se s brojnim izazovima kako stvoriti pametnu strategiju koja pravilno balansira vojnim, ekonomskim i diplomatskim resursima. Nakon debakla u Iraku i „lošeg provoda“ u Afganistanu, Amerikanci stanje na Bliskom istoku shvaćaju puno ozbiljnije i svjesni su problematike koje ono sa sobom nosi. Rat u Siriji ima mnoga lica i naličja: terorizam, nasilje, nestabilnost, razmjena stanovništva, resursi, politički sustav i etnički okvir koji je nejasan promatračima. Važno je uroniti duboko u sirijsku povijest ne bi li se uzroci današnje situacije lakše razumjeli. Čak i hvaljeni nobelovac Obama i njegova administracija nisu se znali nositi s ovim kompleksnim pitanjem. U želji da ne budu previše involvirani zapravo su sami sebi pucali u nogu jer su otvorili vrata nekim drugim igračima, prvenstveno Rusiji i Iranu. Trumpova administracija nije mnogo toga promijenila, ako se uzme u obzir šira slika. Najvažniji izazovi čak nisu direktno vezani uz Siriju, koliko je Trumpovoj administraciji važan opstanak i sigurnost Izraela te važnost prolaska Hormuškim tjesnacem koji spada u izravnu domenu odnosa s Iranom. 2018. godine, Asadov režim, potpomognut ruskim i iranskim snagama, uspio je povratiti većinu sirijskog teritorija nauštrb slabljenja Islamske države. Trumpova administracija u slabljenju Islamske države vidi pozitivan ishod, ali u drugu ruku, ne raduje se ponovnom jačanju Asada za kojeg jasno ističu da je nužno da se makne s vlasti. Zapadne zemlje i NATO saveznici ujedinjeni su u stavu da je Bašar al-Asad ratni zločinac i da ga kao takvog treba tretirati, ali je činjenica da ipak pruža određenu stabilnost u ovim zahtjevnim vremenima obilježenim brojnim prijetnjama, a ne smije se ni umanjiti njegov dobar odnos s Iranom i Rusijom. Tu određeni autori vide glavnu grešku američke politike: dok su se nećkali i držali odmak, ruske i iranske obavještajne službe te vojna pomoć, odradile su velik dio posla u stabilizaciji i uklanjanju mnogo opasnijih neprijatelja i prijetnji za globalni poredak, što u prvom redu vrijedi za Islamsku državu (Barron, Barnes, 2018: 1-3).

Vrlo važan faktor u ovim sukobima je Hezbollah koji uz jaku financijsku potporu Irana predstavlja prijetnju Izraelu, ali i saudijskim i arapskim vlastima zbog svog snažnog utjecaja na šijite u Jemenu. Ovim putem Iran vidi svoju priliku za jačanje na Bliskom Istoku, što Washington gleda kao na prijetnju i izvor nestabilnosti na tom području. Ovo dakako paše Rusima jer svaku mogućnost slabljenja američkog utjecaja vide kao priliku za jačanje ruskog. Tako jačaju svoje veze s Egiptom, Iranom, Libijom i Irakom, a najviše zabrinjava odličan odnos Putina sa dugogodišnjim

vladarom Turske, Recepom Tayyipom Erdoganom. Rusima u ovoj priči nikada i nije bilo stalo do Sirije. Primivši najbolji mogući poklon od Trumpa u vidu velikog povlačenja trupa iz Sirije, objeručke su prihvatili priliku da se i na vojnom i obavještajnom planu vrate u poziciju globalnog igrača. Zahvaljujući već spomenutim dobrim odnosima s Iranom i sirijskim predsjednikom, zapravo puštaju njihovim snagama da izravnu bitku na terenu vode sami, a pomažu im izdaleka prikazujući to kao izravnu podršku. To rade s velikim oprezom zbog rana iz prošlosti, odnosno velike blamaže koja im se dogodila u Afganistanu osamdesetih godina prošlog stoljeća, kada je tadašnja sovjetska vlast u dugogodišnjem sukobu izgubila preko 15 tisuća vojnika. U turbulentnom okruženju Bliskoga istoka Putinov pristup iz sjene polučio je brojne uspjehe. Njegov modus operandi gdje u svojoj ogromnoj državi riješi sve jednim pozivom pokazao se sličnim onim u autoritarnim režimima diljem te regije. Ova ruska avantura uvelike im se isplatila jer su uistinu pojačali svoj utjecaj kako u tom dijelu svijeta, tako i šire, te je u zemljama Zapada Rusija ponovno promatrana kao ozbiljna sila. Ipak, nekoliko godina kasnije, jasno se vidi da je Putin postigao samo privid te da je ruski utjecaj i moć zapravo kula od karata jer unutarnje stanje u zemlji, naročito u polju ekonomije, iz godine u godinu biva sve lošije (Frolovskiy, 2019: 1-3).

Kad je u pitanju Sirija, vrlo je važno spomenuti dvostruku ulogu Turske koja se pokazala kao loš partner SAD-a i NATO-a na Bliskom istoku. Turska je bila problematična i prije sirijskog konflikta, pomažući Iranu izbjeći američke sankcije, držeći američke državljane kao taoce i koristeći migrante kao oruđe za ucjenu zapadnoeuropskih zemalja. Nadalje, kupnja ruske protuzračne obrane te podrška Madurovom autoritativnom režimu u Venezueli samo su neka od brojnih pitanja u kojima se Turska stavlja nasuprot Zapada. Sve ovo stavlja SAD u vrlo tešku poziciju jer i oni na koje računaju pokazuju se nepouzdanima. U svakom slučaju, američka administracija za vrijeme Donalda Trumpa u ključnom trenutku povukla je poteze koje teško da će ikad moći ispraviti, a sve u korist Irana, Rusije i Turske (McGurk, 2019: 80-84).

Slika 1. Sirija: područja utjecaja

Izvor: CRS, using ESRI and U.S. State Department data, (iz Humud, 2022).

Sirija u 2022. godini ostaje podijeljena zemlja. Asadov režim potpomognut ruskim i iranskim snagama kontrolira dvije trećine teritorija i najveće gradove. 2021. godine Asad je osvojio četvrti zaredom sedmogodišnji mandat, što je u američkim medijima proglašeno „uvredom“ za demokraciju. Na sjeveru zemlje, nakon poraza Islamske države, sirijske demokratske snage (SDF) zajedno s Kurdima i arapskim partnerima kontroliraju velik dio teritorija, a politički se nalaze između Asada i opozicije. Opozicija potpomognuta ekstremističkim i terorističkim organizacijama povezanih čak i s Al-Quaedom kontrolira dijelove sjeveroistoka države. Turske snage kontroliraju dio teritorija koji se izravno naslanja na Tursku, a na tom području turske vlasti uspostavile su određene lokalne jedinice samouprave. Na kraju treba spomenuti i Islamsku državu koja ostaje zarobljena u sirijskoj pustinji s vrlo slabim utjecajem i lokalnim gerilskim bljeskovima protiv Asada na jugozapadu i SDF-a na sjeveru zemlje. U 2021. godini Bidenova administracija prepoznala je četiri glavna prioriteta: situacija u Siriji, konačni raspad Islamske države, povećanje humanitarne pomoći te zadnje borba za ljudska prava u okviru poštivanja međunarodnog prava (Humud, 2022).

3.5. INF Treaty

SAD i Rusija, odnosno tadašnji Sovjetski savez, potpisali su Sporazum o uklanjanju i uništenju projektila srednjeg i kratkog dometa (INF sporazum) u prosincu 1987. godine. Tadašnji predsjednik SAD-a Ronald Reagan i sovjetski generalni tajnik Mihail Gorbačov dogovorili su uništenje preko dvije tisuće projektila uslijed zabrane posjedovanja, testiranja i raspoređivanja projektila s rasponom od 500 do 5,5 tisuća kilometara (Lanoszka, 2019: 48-54).

Zašto je ovaj sporazum bio važan tada i zašto je važan danas? Potpisivanje ovog sporazuma jedan je od važnih događaja koji označavaju kraj hladnoratovskog razdoblja, što uvelike pridonosi miru i stabilnosti u Europi. Europske zemlje dočekale su ga s osmjehom jer je uklonjena jedna od najvećih prijetnji nuklearnog rata na tome području. Ovim sporazumom Moskvi i Washingtonu zabranjeno je koristiti ove projekte ne samo u Europi nego i bilo gdje u svijetu. Međutim, to se primjenjuje samo na sustave pokretane na zemlji, a što se tiče zraka i mora projekte mogu obje zemlje slobodno raspoređivati. Godine 2014. američki State Department otkriva projektil 9M729 procjene dosega 2000 kilometara za kojeg vjeruje da je Rusija rasporedila. Nakon teških optužbi Kremlj traži dokaze i negira optužbe. Donald Trump ishitreno i nepromišljeno objavljuje izlazak SAD-a iz ovog važnog sporazuma, 2. kolovoza 2019. godine, nakon šestomjesečnog ultimatumu danog Rusiji o poštivanju sporazuma. Rusi su povlačenje objeručke prihvatili uz žestoku osudu Washingtona i službenu izjavu o ozbiljnoj grešci SAD-a. Razlozi za izlazak obje države iz sporazuma možda se ne trebaju tražiti u međusobnoj prijetnji nego u sve rastućoj prijetnji s Dalekog istoka u vidu ogromnog naoružavanja Kine koja se nikad nije ni namjeravala priključiti ovom ni sličnim sporazumima (Hellendorff, 2019: 4-10). Nakon svega najveću brigu ima NATO, i posljedično europske zemlje, našavši se u nezahvalnoj situaciji da moraju podržati i stati iza svog najvećeg kritičara Trumpa, iako ne podržavaju izlazak SAD-a iz sporazuma, a s druge strane poslati upozorenje velikoj prijetnji mogućeg naoružanja Rusije.

3.6. Rusija u strategiji nacionalne sigurnosti i govorima o stanju nacije

U strategiji nacionalne sigurnosti 2017. godine, Donald Trump kao najveću prijetnju SAD-u navodi Rusiju, ali i Kinu, prvenstveno zbog razvijanja naprednog oružja koje je izravna prijetnja američkoj sigurnosti. Postupcima povećanja vojnih snaga, kontrolom podataka i informacija oni

preuzimaju kontrolu nad svojim stanovništvom. Korištenjem ovih metoda postaju izravna prijetnja demokraciji, koju Trump ističe kao jedinu legitimnu vladavinu uključenih i informiranih građana, odnosno slobodnog naroda (Trump, 2017: 2, 8, 14). Ovime Trump u službenoj izjavi prvi put potvrđuje mogućnost ruskog uplitanja u izborni proces u SAD-u. Spominjući korištenje osobnih podataka financijskih mreža i raznih informacijskih alata ukazuje na mete koje su Rusi odabrali i način na koji narušavaju temelje američke demokracije. Nikada prije niti u izravnim susretima s Putinom to nije priznao nego je uvijek negirao tu mogućnost, a u Osaki čak i okrenuo na šalu.

Prema Trumpu, Rusija Europsku Uniju i NATO savez vidi kao veliku prijetnju, a osim toga, smatra da Rusija za cilj ima proširiti svoj utjecaj i povratiti izgublenu moć kako bi narušila moć i utjecaj SAD-a te ih time udaljila od njezinih saveznika (Trump, 2017: 25). Ovime još više dolazi do izražaja Trumpova nedosljednost, nedostatak vizije i kontradiktornost u postupcima jer ovdje ističe NATO i EU kao glavne partnere, a Rusiju kao veliku prijetnju, dok od početka svog mandata kritizira one koje ističe kao glavne partnere, a na ruske poteze zatvara oči.

Osvrćući se na Rusiju, objašnjava metode i načine kojima ruski aparat pokušava oblikovati javno mnijenje, ne samo u Rusiji, nego i diljem svijeta. Iako ne skriva oduševljenje ovim metodama kao načelno snažnim političkim oružjem, ipak shvaća kakvu prijetnju to čini SAD-u. Ovdje ističe cyber napade kao jedno od najsofisticiranijih oružja, naročito na polju utjecaja na medije, oblikovanja društvenih mreža i time direktnog doticaja s krajnjim korisnicima, u ovom slučaju američkim narodom (Trump, 2017: 35). Ovime se drugi put u istoj izjavi dotiče ruskih metoda kontrole medija i utjecaja na izbore u zapadnim demokracijama, a samim time i u Americi.

Završno što Trump u svojem govoru iz 2017. godine naglašava o Rusiji je njen pokušaj narušavanja moći europskih institucija i vlada, i posljedično zahlađenja odnosa između Europe i SAD-a te unošenja nemira u transatlantsko jedinstvo (Trump, 2017: 47). Tu izdvaja Rusiju kao velikog neprijatelja, prvenstveno demokracije i upozorava sve zemlje u njenom okruženju, naročito Gruziju i Ukrajinu jer su prve stepenice na ruskom putu povratka na svjetsku scenu kao globalnog igrača.

„Dok obnavljamo snagu i samopouzdanje Amerike kod kuće, također obnavljamo našu snagu i položaj u inozemstvu“ (Trump, 2018). U govorima iz 2018. godine, Trump poziva svoje građane na obranu od zla, pritom jasno misleći na Rusiju i Kinu, koje izravno štete njihovim vrijednostima i interesima, ali i poslovima, odnosno njihovom gospodarstvu. Istovremeno, od Kongresa traži

povećanje izdvajanja za vojsku i veliki naglasak stavlja na obranu, naoružanje i razvijanje nuklearnog oružja, ne za korištenje, nego za zastrašivanje protivnika i otklanjanje i najmanje prijetnje (Trump, 2018).

U govoru iz 2019. godine, Donald Trump ponovno se dotiče teme naoružanja i obrane uz tvrdnju da se nikada neće ispričati za zaštitu američkih interesa. Tada i službeno iznosi kako se SAD povlači iz INF Ugovora, jer su poštivali dogovor, dok je Rusija činila upravo suprotno, konstantno ga kršila (Trump, 2018). U ovim govorima vrlo rijetko Trump uz Rusiju ne spominje i Kinu, čime zapravo daje do znanja da je Kina u posljednjem desetljeću postala najveći neprijatelj američkom sustavu vrijednosti i položaju u svijetu, ne zanemarujući i Rusiju.

3.7. Vojne vježbe i manevri

U svome mandatu Donald Trump napravio je dvije velike vojne greške u smislu povlačenja iz zona strateške važnosti za američke interese. Kad govorimo o dvjema greškama, ovdje ističemo naprasno otkazivanje šest desetljeća duge tradicije vojnih vježbi s Južnom Korejom pod izlikom uštede novaca. Taj praznik demokracije i znak prijateljstva dviju država prekinut je 2018. godine izričitim inzistiranjem Donalda Trumpa ne bi li osnažio svoj dobar odnos sa sjevernokorejskim liderom, Kim Jong Unom. Ovo je izazvalo šok u južnom dijelu Korejskog poluotoka čiji stanovnici su se osjećali izdanim od strane najvećeg saveznika, SAD-a, istodobno ugroženi od prijetnji sa sjevera. Drugo povlačenje Donalda Trumpa ono je u Njemačkoj gdje je odlučio povući gotovo deset tisuća američkih vojnika, zapravo kao odgovor na njemački trgovinski višak u odnosu na SAD, inzistiranje na plinovodu Sjeverni tok, ali i nemogućnosti udovoljavanja njegovom zahtjevu o izdvajanju 2% BDP-a na obranu, sve u cilju prilagođavanja pravilima NATO-a. Trump od početka svoje vladavine ističe nepovoljnu poziciju SAD-a u odnosu na ostale partnere pa je ovom odlukom pokazao zube Njemačkoj, ne gledajući širu sliku te posljedice do kojih ova odluka može dovesti (Hill, 2020).

4. Američko-ruski odnosi u mandatu predsjednika Bidena

Joe Biden je uvijek inzistirao na zauzimanju oštrijeg stava prema Rusiji od Trumpa, za kojeg je smatrao da obožava Putina, a još u Trumpovom mandatu ispitivao je američke obavještajne službe o ruskom uplitanju u predsjedničke izbore 2016. godine. Obamina administracija, u kojoj je Biden bio potpredsjednik, nametnula je oštre sankcije Moskvi zbog njezine aneksije Krima 2014. godine. Biden naglašava potrebu da se nametne stvarna cijena Rusiji za njezino kršenje međunarodnih normi i da se stane uz rusko civilno društvo, koje se uvijek hrabro suprotstavljalo kleptokratskom i autoritarnom sustavu predsjednika Vladimira Putina. Također vjeruje da će jačanje vojnih sposobnosti NATO-a biti neophodno za suprotstavljanje ruskoj agresiji (Arab Center for Research & Policy Studies, 2020: 4-5).

Nakon što je prvih nekoliko mjeseci svog mandata posvetio unutarnjim pitanjima, prvenstveno suočavajući se s Covid-19 krizom te posljedično izazovnim gospodarskim i socijalnim problemima, Joe Biden odlučan je u namjeri obnove odličnih odnosa SAD-a s europskim partnerima. Na tragu svoje vjere u NATO, kao jamca stabilnosti Europe i Zapada, smatra iznimno važnim u novim vremenima obnoviti partnerstvo sa saveznicima. Tako mandat svog prethodnika opisuje kao traumatično iskustvo, kako za SAD, tako i za Europu i svijet. S europskim partnerima želi obnovu dobrih odnosa i suradnju na brojnim zajedničkim pitanjima (Shavit, Stein, 2021: 1-2).

4.1. New Start Treaty

Kao jednu od prvih poteza od dolaska na vlast, predsjednik Joe Biden predložio je produljenje New Start ugovora, koji je trebao isteći 5. veljače 2021. godine. Ovo petogodišnje produljenje jednoglasno je izglasano u Kongresu te u oba doma ruskog parlamenta. Ugovor je inicijalno potpisan između Obame i Medvedeva 2010. godine, a služi ograničavanju Rusije i SAD-a na 1550 raspoređenih nuklearnih bojnih glava, 700 raspoređenih raketa i bombardera i 800 raspoređenih i nerazmjještenih bacača i bombardera ICBM i SLBM. Usto, predviđa i omogućava temeljite i opsežne inspekcijske nadzore nad provođenjem ovog dogovora i usklađenosti među državama. Start je skraćenica za *Strategic Arms Reduction Treaty*, što znači da se radi o smanjenju i ograničavanju strateškog naoružanja, odnosno oružanih sustava i raketa dugog dometa (Geller, Heinrichs, 2021: 1).

Zašto je ovaj ugovor važan? New Start je jedini preostali sporazum o kontroli nuklearnog naoružanja između SAD-a i Rusije, odnosno jedini ugovor koji ograničava ruske nuklearne snage te je samim time, sidro strateške stabilnosti između dvije zemlje. Nakon Trumpovih ishitrenih odluka, predsjednik Biden htio je poslati važnu poruku sigurnosti i smanjenja rizika za SAD, barem što se tiče ruske prijetnje u vidu jačanja naoružanja. Upravo mehanizmi kontrole nad ruskim naoružanjem koje im ovaj ugovor pruža mogu poslužiti kao jamac stabilnosti i otklanjanja opasnosti, ali i istraživanja novih metoda koje Rusi koriste. Važno je istaknuti da ovaj ugovor djeluje samo između dvije države, pa Biden opetovano iznosi bojazan o sve rastućoj prijetnji kineskog naoružanja koje se nekontrolirano povećava, a ne postoji nikakav mehanizam sprječavanja te opasnosti (Conley, Heather i dr., 2021: 1-5).

Upravo te kineske prijetnje bio je svjestan i njegov prethodnik, koji je u pregovorima s Rusima, koji su završili neuspješno, zahtijevao i uključenje Pekinga u sporazum. Kineski nuklearni arsenal, iako znatno manji od ruskog i američkog, posljednjih je godina u strelovitom usponu. Nadalje, Trump je htio uključiti sveukupno nuklearno oružje i obuhvatiti ga sporazumom, a ne samo strateško. Rusi ni na što nisu pristali, a tadašnji ministar vanjskih poslova, Lavrov, opisao je pregovore kaotičnima, a zahtjeve neozbiljnim i neprofesionalnim. Biden pristupa umjerenije, što Rusima odgovara, ali ostaje pitanje koliko zapravo ovaj ugovor vrijedi u stvarnosti, ako se uzme u obzir ruska invazija na Ukrajinu i problemi u izvršavanju osnovnih stavki iz ovog ugovora. Tako je u kolovozu 2022. godine, Rusija privremeno obustavila pravo SAD-a na inspekciju nuklearnih arsenala, uslijed sankcija i zabrane prelijetanja ruskim avionima. Očigledno je da ruska administracija uvijek nastoji pronaći izliku za nepoštivanje pojedinih stavki sa svoje strane, ovaj put u vidu sankcija uopće ne uzimajući u obzir napad na Ukrajinu (Conley, Heather i dr., 2021: 8).

Može se zaključiti da je Rusija neozbiljan partner kad je u pitanju pregovaranje o strateškom naoružanju, ako se uzme u obzir opetovano kršenje međunarodnog prava i stalna prijetnja korištenja nuklearnog oružja.

4.2. Sankcije i izbacivanje diplomata

Sankcije su jedan od najvažnijih instrumenata američke vanjske politike u suočavanju s Rusijom, naročito kada je u pitanju njena agresija na Ukrajinu. One imaju popriličan utjecaj na investicijsku klimu u Rusiji te njenu sposobnost podizanja zajmova na stranim tržištima i općenito na gospodarski rast i sliku gospodarstva te države. Razlozi za sankcije razvrstani su u nekoliko kategorija: 1) kršenje ljudskih prava i sloboda, 2) kibernetički terorizam i uplitanje u američke izborne procese, 3) ukrajinska kriza, 4) slabljenje potencijala ruske vojske te 5) zatiranje ruskih energetskih projekata (Sokolhschik, 2023: 5).

Uz pozamašne sankcije za vrijeme Bidena, nastavilo se i „loptanje“ između dviju država po pitanju izbacivanja diplomata. Tako je Washington u ožujku 2022. godine protjerao 12 ruskih diplomata iz UN-ove misije u New Yorku zbog sigurnosnih razloga. Rusi su negirali optužbe te je američki State Department vrlo brzo dobio listu diplomata koji su prozvani personama non grata od strane ruskog ministarstva vanjskih poslova (Russian News Agency, 2023).

Tijekom čitave 2022. godine, diljem Europe protjerano je između 400 i 600 ruskih diplomata pod optužbama da su zapravo ruski špijuni. Rusi po tom pitanju nisu ostali dužni te su samo njemačkih diplomata protjerali više od 40 (BBC News, 2023).

4.3. Sastanak Biden – Putin

U lipnju 2021. godine predsjednik Rusije Vladimir Putin i predsjednik SAD-a Joe Biden, sastali su se u vili La Grange u Ženevi, prvi puta od kad je Biden preuzeo dužnost predsjednika. Jedan od prvih zaključaka bio je dogovor o vraćanju dvaju veleposlanika na svoja radna mjesta. Naime, ruski veleposlanik u SAD-u Anatolij Antonov i američki veleposlanik u Rusiji, John Sullivan, boravili su u svojim domovinama nekoliko mjeseci uslijed tenzija između dviju zemalja SAD (Sanger, Shear, Troianovski, 2021). „Odluka SAD-a i Rusije o povratku veleposlanika, o otvaranju dijaloga po pitanju strateške stabilnosti i o uspostavi pravila igre po pitanju kibernetičke sigurnosti najvažniji su indikatori normalizacije narušenih odnosa“ (Shavit, Stein, 2021: 3).

Sastanak je protekao bez velikih animoziteta i obojica predsjednika su se složila da je bio konstruktivan. Na upit o Alekseju Navaljnom, Putin je samo ponovio da se radi o kršenju zakona

te opozicijskog lidera nije ni oslovio imenom. Svjetska javnost podigla se nakon što se saznalo da je Navaljni napustio zemlju kako bi se izliječio od posljedice trovanja ruskim nervnim agansom Novičokom. To je poznati modus operandi ruskih tajnih službi, što je i potvrđeno istraživačkim pothvatom nekoliko novinskih agencija, među kojima su najistaknutiji njemački Spiegel i američki CNN. Putin je izjavio da se susreo s iskusnim državnikom te da se ne može s većinom političara razgovarati na taj način, aludirajući na bivšeg predsjednika SAD-a, Donalda Trampa. Obojica su negirali poziv jedan drugome u vlastite domovine, tako da ni Biden nije pozvao Putina, a ni obrnuto, na službeni sastanak. Još neke teme kojih su se dotaknuli su masovna kršenja ljudskih prava u Rusiji i eliminacija političkih protivnika, na što je Putin lukavo odgovorio spominjući rašireno nasilje u SAD-u, naročito u sklopu pokreta *Black Lives Matter*, a i napad na Kongres s početka te godine, napominjući da je nedopustivo da se tako nešto dogodi u Rusiji. Zanimljivost ovog susreta je kraće trajanje nego što je očekivano, tako da je sastanak trajao dva i pol sata, a nije bilo ni zajedničkog ručka koji je inače predviđen za slične susrete. U pogledu *New Start* ugovora kojeg su produljili nekoliko mjeseci prije ovog sastanka, obojica predsjednika su potvrdila moguće promjene ističući veliku odgovornost dviju zemalja za nuklearnu stabilnost. Biden se dotakao i pitanja kibernetičkih napada i cyber sigurnosti te su dogovorili suradnju na ovom polju, naglasivši da je ruska strana dala opsežnu dokumentaciju o tim napadima iz Rusije na SAD (Sanger, Shear, Troianovski, 2021).

U svakom slučaju, može se reći da je ovaj sastanak na vrhu ipak barem nakratko smirio tenzije, naročito ako se uzme u obzir odnos između dva predsjednika. Prije ovog susreta jedan drugoga zvali su ubojicom, šakalom, zlim tigrom, i raznim drugim pogrđnim imenima, da bi dan uoči Summita Biden Putina nazvao autoritarnim vladarom, a Putin Bidena poštovanja vrijednog protivnika.

4.4. Rusija u strategiji nacionalne sigurnosti i govorima o stanju nacije

U strategiji nacionalne sigurnosti iz listopada 2022. godine, Joe Biden je ruskom pitanju u kontekstu globalnih prioriteta posvetio pozamašan prostor. Osvrnuo se na rusku imperijalističku vanjsku politiku s ciljem mijenjanja međunarodnog poretka, koja je kulminirala invazijom na Ukrajinu i pokušajem stavljanja pod rusku kontrolu. Uzrok ovome datira još u 2014. godinu, odnosno od invazije na Krim, kasnije vojne intervencije u Siriji i sve jačih napora po pitanju kibernetičkih napada diljem svijeta. Spominje rusko uplitanje u izbore i direktan napad na američki poredak i ljude. Kritizira i Putinovu unutarnju politiku, odnosno kršenje ljudskih prava, progone političkih oponenta i kršenje slobode govora te kontrolu medija. Smatra da je ruski politički sustav zastario i da ne ide u korak s potrebama ruskog naroda. Izdvaja Rusiju kao veliku prijetnju međunarodnom miru i stabilnosti, pozivajući se na Povelju UN-a koje je i Rusija potpisnica, a koju uvelike krši. Velik dio posvećuje ratu u Ukrajini ističući iznimne napore koje SAD ulaže za pomoć hrabrom ruskom narodu na vojnom, humanitarnom i gospodarskom planu. Pozdravlja ulazak Švedske i Finske u NATO i smatra to velikim korakom u jačanju sigurnosti i snage NATO saveza. Ističe nekoliko važnih područja na kojima želi poraditi: nastavak pomoći narodu Ukrajine, obrana svakog dijela NATO teritorija i snaženje odnosa sa saveznicima, odgovor na ruske napade na demokraciju, sprječavanje upotrebe nuklearnog oružja pod svaku cijenu i završno potrudit će se razviti pragmatične načine komunikacije s ruskom stranom, ne bi li došlo do povoljnih ishoda. Na kraju svoje izjave o Rusiji, daje podršku ruskom narodu, izražava zahvalnost na velikom doprinosu po pitanju znanosti, kulture i odnosa dviju zemalja te se još jednom osvrće na veliku grešku i pogrešnu procjenu ruske vlasti po pitanju ruskog napada na Ukrajinu, ali izražava vjeru u ruski narod i budućnost Rusije (Biden, 2022: 25-27).

Joe Biden je 1. ožujka 2022. godine održao svoj prvi govor o stanju nacije, u kojem se žestoko obrušio na Vladimira Putina i njegovu želju da uzdrma temelje međunarodnog poretka. Susreo se sa zidom čiju snagu nije mogao zamisliti te upoznao jačinu ukrajinskog naroda. Biden hvali hrabrost, junaštvo, neustrašivost i želju ukrajinskog predsjednika Volodimira Zelenkog, ali i svakog Ukrajinca koji je ostao i odlučio se boriti s velikom prijetnjom iz Rusije. Zahvalio se ukrajinskoj veleposlanici pri SAD-u i izrazio bezuvjetnu podršku njoj i cijelom ukrajinskom narodu. Spomenuo je zajedništvo i snagu savezništva sa svim zemljama članicama NATO-a, Europske unije, ali i slobodnog svijeta poput Australije, Novog Zelanda, Južne Koreje pa čak i

Švicarske. Naglasio je da su uloženi veliki naponi da se Putin i ruska vlast potpuno izolira od ostatka svijeta, nametnuvši im snažne sankcije koje će uzrokovati slabljenje ruske ekonomije, a posljedično i ruske vojske. Naglašava i zatvaranje američkog zračnog prostora, ali i zračnog prostora saveznika za sve ruske letove, dodatno ju izolirajući od ostatka svijeta (Biden, 2022).

Godine 2023. objavljen je drugi govor o stanju nacije u kojem se Biden puno više obraća američkom narodu i problemima koji ga muče, govori o nezaposlenosti, otvaranju novih radnih mjesta i donošenju novih zakona koji će poboljšati život američkog naroda. Osvrćući se na Putinovu invaziju Ukrajine, govori o velikom testu za američki narod i za slobodni svijet te spominje važnost odgovora na agresiju i tiraniju u obranu demokracije. Ponovno naglašava važnost savezništva i suradnje te podrške ukrajinskom narodu. Smatra da se nikada nije dobro kladiti protiv Amerike i ističe da će raditi na tome da pobjedi i Kinu u sukobima koji tek slijede po pitanju ekonomije i zaštite ljudskih prava (Biden, 2023).

4.5. Širenje NATO-a

Sjedinjene Američke Države zaostale su u vođenju na predsjedničkoj razini, naročito u razdoblju Trumpove administracije kada su oštrom i agresivnom retorikom zaprijetili ostalim članicama NATO-a da snose jednak teret, fokusirajući se isključivo na matematiku i postotke. Trump kao čovjek iz biznisa svojim suženim gledištem time je nanio više štete ovom vojnom savezu nego i jedan američki predsjednik do tada. Ne gledajući svaku članicu zasebno, sa svim svojim razlikama i izazovima kojima se susreću, pokazao je zavidnu razinu neznanja na području geopolitike i strategije. Nakon ruske agresije na Ukrajinu, predsjednik Biden shvatio je koliko je njegov prethodnik udaljio SAD od svojih saveznika pa je u vrlo kratkom vremenu morao pronaći rješenje i potpuno promijeniti pristup. Jedan od glavnih izazova s kojima se susreo je kreiranje nove strategije NATO saveza, neovisno o tome kakav ishod bude u Ukrajini. Izgledno je da će ruska politika biti militantna i ekspanzionistička dok god je predsjednik Putin na vlasti (Cordesman, 2022: 3).

Biden i njegova administracija naglasak stavljaju na nekoliko ključnih točaka:

- baviti se prioritetima: odrediti jasnu ulogu svake države članice, a ne donositi široke i opsežne strategije kroz generičke planove dobrih namjera
- ne inzistirati na jednakom doprinosu u čistom matematičkom obliku nego na kvalitetnom planiranju i definiranju jasnih zadataka na određenom području
- suspregnuti motive na razini EU u pogledu zajedničke vojske i usmjeriti djelovanje kroz postojeći NATO savez, odnosno euroatlantske integracije

Zaključak je da NATO ne treba više retorike niti demagogije, nego svaka država članica mora dobiti jasnu ulogu u ovom sustavu, implementirati strategiju i raditi na modernizaciji vojske te se uskladiti s planom NATO 2030, odnosno stvaranjem uravnotežene i integrirane snage kao zajedničkog europskog, američkog i kanadskog cilja (Cordesman, 2022: 7).

„Što se proširenja NATO-a tiče, Švedska i Finska dugo godina su smatrale da je trošak pridruživanja puno veći od same koristi koje bi imale u sklopu saveza“ (Alberque, Scheer, 2022: 67). Službeni Helsinku dugo je držao neutralnu poziciju, ali od trenutka ruske aneksije Krima, jače se okrenuo euroatlantskim integracijama. Nakon invazije na Ukrajinu, Finska je vrlo brzo reagirala i po hitnom postupku zatražila učlanjenje u NATO savez što je ubrzo i ostvarila u travnju 2023. godine. Švedska nije imala direktni doticaj s Rusima, što fizički, što politički, pa je njena situacija ipak drukčija od finske. Veliki motiv sigurno je opasnost koja prijete s Baltika, naročito po pitanju Kalinjingradske oblasti pa su švedski motivi tu ipak jasniji. Za razliku od Finske, Švedska se suočila s nekoliko poteškoća na putu k NATO savezu, a najveći su veto Turske, naročito zbog brojne kurdske populacije u toj skandinavskoj zemlji te veto Mađarske, zbog Orbanove pragmatične politike (Alberque, Scheer, 2022).

Priključenje Švedske pitanje je vremena, a za NATO savez bila bi to jedna važna pobjeda zbog jačanja stabilnosti i sigurnosti na sjeveru Europe te potencijalnog razvlačenja ruskih linija diljem granice i prebacivanja fokusa na sada dobro zaštićeni Baltik što će sigurno stvarati glavobolju svakom ruskom lideru.

4.6. Rat u Ukrajini

U studenom 2013. godine ukrajinski predsjednik Viktor Janukovič potpisao je ugovor koji je nagovijestio približavanje Ukrajine ruskom utjecaju (Deyermond, 2016: 978). Ovo je izazvalo bijes proeuropski orijentiranih građana Kijeva koji su na Majdanu održali ogroman prosvjed protiv ukrajinskog predsjednika, koji prerasta u revoluciju 2014. godine. Sve rezultira krvoprolićem u veljači 2014. godine kada je ubijeno stotinjak prosvjednika (Malyarenko, Wolff, 2019: 23).

Iste godine, u veljači, ukrajinski parlament smijenio je proruski orijentiranog predsjednika Viktora Janukoviča, koji bježi u Rusiju i traži politički azil, čime počinje nagovještaj svih budućih problema s kojima se Ukrajina danas suočava. Izabire se proeuropski orijentirana vlast koja radi prve korake k učlanjenju Ukrajine u EU, a posljedično i u NATO savez. Pošto Janukovič nije formalno podnio ostavku, nova vlada po mnogima nije legitimno izabrana vlast. Taj zaokret u vođenju ukrajinske politike nije ostao neopažen u Rusiji te ruski predsjednik Vladimir Putin pomiče vojne snage prema Ukrajini. Svrgavanje Janukoviča naziva državnim udarom u režiji Europske Unije i SAD-a. Na Krimu, strateški važnom poluotoku na Crnom moru, živi većinski rusko stanovništvo koje izglasava odcjepljenje od Ukrajine na referendumu 30. ožujka 2014. godine. Zbog ove aneksije, Rusija je isključena iz skupine G8 te NATO obustavlja suradnju s njom. Istovremeno započinju nemiri na istoku zemlje gdje također živi većinski rusko stanovništvo koje također odbija priznati privremenu vladu. Rusi daju podršku svome narodu u Ukrajini te šalju plaćenike s ciljem destabilizacije po njima nelegitimne ukrajinske vlasti. Ukrajina na to ne ostaje dužna te šalje vojsku u želji za oslobođenjem okupiranog teritorija. Ne bi li se spriječili sukobi, sklapa se sporazum u Minsku s ciljem uspostavljanja mira na ovim područjima (Endam Mbah, Forcha Wasum, 2022: 145).

Kada je u travnju 2019. godine izabran novi ukrajinski predsjednik Volodimir Zelenski, postalo je jasno da se Ukrajina u potpunosti okreće Zapadu, što dolazi do izražaja 2021. godine kada ukrajinski predsjednik predaje zahtjev za učlanjenje Ukrajine u NATO savez. Ovo je rezultiralo trenutnom reakcijom Rusije koja pod krinkom vojnih vježbi postavlja gomilu vojske na granicu, a u veljači 2022. godine započinje invaziju s ciljem presijecanja Ukrajine napola i kontrolom nad većinom teritorija i strateških gradova (Endam Mbah i Forcha Wasum, 2022: 145). Invaziju naziva specijalnom vojnom operacijom, a osim položaja u istočnoj Ukrajini i na Krimu, isti dan počinju

bombardiranje i raketni udari diljem zemlje, uključujući i glavni grad Kijev. Zelenskij naređuje opću mobilizaciju, a međunarodna zajednica gotovo ujedinjeno osuđuje ruski napad i ubrzo nameće ozbiljne ekonomske sankcije Rusiji. Europska Unija, SAD i ostale zemlje Zapada, zauzimaju jednak stav i gospodarski pomažu Ukrajinu te ju opskrbljuju oružjem. Gomile ukrajinskih izbjeglica preplavljaju, najprije Poljsku, a zatim i otale zemlje u susjedstvu i šire, prema zapadnoj Europi, što rezultira gotovo četvrtinom raseljenog stanovništva države. Iako se očekivao brzi udar i lako osvajanje, Rusi se vrlo brzo susreću s velikim problemima i neočekivanim otporom ukrajinskog naroda. Naravno da veliku ulogu imaju ukrajinski saveznici, ali činjenica da ona ipak nije dio NATO saveza znači i službeno prepuštenost samoj sebi i preuzimanje većine tereta. SAD se ističe kao najvažniji ukrajinski saveznik u borbi protiv agresije, a procjenjuje se da je ukupna pomoć u iznosu većem od 70 milijardi dolara poslana u Ukrajinu u vidu vojne, humanitarne i financijske pomoći. Zašto je došlo do sukoba? Između Rusije i Ukrajine godinama je bilo mnogo otvorenih pitanja, a jedno od najvažnijih pitanje je poluotoka Krima na kojem živi većinski rusko stanovništvo, a koje je kroz povijest imalo uvijek određeni stupanj autonomije te bilo važno sjedište ruske mornarice. Geostrateški položaj usred Crnog mora, Rusima je iznimno bitan zbog kontrole južne granice, ali i širenja sfere utjecaja. Druga sporna točka približavanje je Ukrajine NATO savezu čega su se Rusi pribojavali još od pada SSSR-a i čuvenih Gorbačovljevih izjava. Naime, već prvi ruski predsjednik, smatrao je širenje granica NATO saveza prema istoku pogubnim po ruski narod i rusku sigurnost. Ovo stajalište strogo drži i Vladimir Putin, osjećajući stezanje obruča oko Rusije. Općenito, ruski utjecaj u Ukrajini od pada Sovjetskog saveza, do nedavnih događanja, uvijek je bio izrazito velik, čak do te mjere da su na izborima pobjeđivali proruski kandidati, poput Janukoviča, od kojeg kreću mnogi problemi za demokraciju Ukrajine.

Da je rat uzeo maha na globalnoj razini, moglo se naslutiti i u Bidenovom govoru, 3. ožujka 2022. godine, kada je rekao kako ruska agresija šteti svima, zbog čega nema vremena za profitiranje i određivanje cijena (Endam Mbah, Forcha Wasum, 2022: 150). U ožujku 2023. godine, nakon više od godinu dana rata, SAD i dalje ne vidi rješenje ukrajinske krize. Washington, kao važan faktor u okončanju rata vidi Kinu i njen utjecaj na Vladimira Putina i Rusiju. Peking je pojačao trgovinsku razmjenu s Rusijom te je činjenica da izvlači određenu ekonomsku korist iz rata i njegovih posljedica. Tako primjerice kupuju jeftinu naftu i plin iz Rusije, što čini Rusiju izrazito ovisnom o Kini. Kini odgovara i prebacivanje fokusa na istočnu Europu jer je u proteklom razdoblju pojačala

prisustvo u Južnom i Istočnom Kineskom moru te samim time ojačala utjecaj na Pacifiku. Zbog svega ovoga, SAD ostaje umjeren te pokušava naći rješenje koje je pragmatično i što bezbolnije. Sredinom 2023. godine, izlazi sve više predviđanja o nastavku rusko - ukrajinskog sukoba u obliku dugotrajnog sukoba manjeg intenziteta. Ovo je najrealističniji dugoročni ishod s obzirom na trenutne zamrznute pozicije.

5. Zaključak

Hakirani mailovi, kompromitirani mediji, kampanje na društvenim mrežama, krivotvorenje dokumenata i brojni drugi dokazi kompromitacije američkih demokratskih procesa od strane Rusa, kojima se Donald Trump okoristio u svrhu pobjede na izborima, stvorili su lančanu reakciju koja oblikuje svijet i nakon njegove vladavine. Kaotičnost u kadroviranju, nepromišljeni potezi, nekontrolirani javni nastupi i neprimjerena obraćanja stvorila su presedan u američkoj politici te narušila ugled institucije predsjednika SAD-a čime je nanesena nepovratna šteta i zadan velik udarac američkoj diplomaciji. Ključni potez koji je najbolje ukazao na Trumpovo neznanje i nerazumijevanje međunarodnih odnosa odmak je od politike bliske suradnje s najvažnijim zemljama saveznicama u okviru NATO saveza. Potpuni zaokret američke vanjske politike imao je globalni odjek što je postao velik izazov budućim predsjednicima, a to se najbolje pokazalo u slučaju Joea Bidena. Trumpove odluke, s jedne strane ishitrenost, a s druge neodlučnost, utjecale su na povećanje nestabilnosti na Bliskom i dalekom istoku, ali i u Europi, dok se obnova dobrih odnosa s članicama NATO saveza od strane Bidenove administracije pokazala kao premali pozitivni znak po pitanju vođenja američke vanjske politike. Suočen s velikom krizom, Biden je naglasak ipak stavio na unutarnja pitanja. Ipak, Ugovor New Start, sankcije Rusiji, otvoreno kritiziranje Putinove ekspanzionističke politike i optužbe za uplitanje u američke izbore, a u Rusiji za kršenje ljudskih prava i slobode govora te progona političkih oponenta, rezultiralo je jačanjem nesigurnosti na istoku Europe, a kasnije i ruskom invazijom na Ukrajinu, što je i jedan od glavnih motiva za pisanje ovog rada.

Za ovu temu odlučila sam se u jeku ruske invazije na Ukrajinu, upravo zato što sam željela razumjeti potpunu sliku i shvatiti uzroke koji su doveli do rata kojem svakodnevno svjedočimo.. Tražeći njegove uzroke potrebno je vratiti se sve do Drugog svjetskog rata, pa čak i ranije, na sliku

Europe i svijeta za vrijeme Hladnog rata i svega što je on donio, prvenstveno u vidu bipolarizacije svijeta. U periodu nakon raspada Sovjetskog saveza, Rusija je iznjedrila autoritarnog vođu i lidera u liku i djelu Vladimira Putina, koji je dokaz ruske težnje za utjecajem, ekspanzijom i povratkom stare slave. Na vrhuncu moći prikazivan je kao najznačajniji svjetski lider zbog kojeg svi trebaju strahovati, a nakon samo godine dana teške borbe u Ukrajini, pokazalo se da je Rusija samo „tigar od papira“ koji nema ni vojne ni ekonomske sposobnosti na razini svjetskog lidera. U analizi američko-ruskih odnosa stalna je prisutnost Kine kao važnog aktera koji je u posljednjih nekoliko godina iznimno ojačao. Rusija je u potpunosti ovisna o kineskom gospodarstvu koje joj jedino od svjetski relevantnih gospodarstava nije nametnulo sankcije te ostvaruje znatnu robnu razmjenu s njom.

Zaključno, smatram da je samo pitanje vremena kada će Rusija doživjeti konačan krah, barem po pitanju ekspanzionističkih težnji i utjecaja na globalnoj razini. Nekoliko faktora ju „drži na životu“, ali s obzirom na tešku situaciju u Ukrajini izgledno je da će rusko gospodarstvo u narednom razdoblju pretrpjeti znatne gubitke.

Što se Sjedinjenih Američkih Država tiče, Trumpov populizam i odmak od ustaljenih politika mnogo ih je koštao na više razina. Najprije je uzdrmao državu na unutarnjem planu, naročito po pitanju sigurnosti i vjere u izborni sustav, a zatim i po pitanju vanjske politike jer ju je udaljilo od saveznika pa se tako u Europskoj Uniji počela stvarati ideja o zajedničkoj vojsci na razini EU, sve u strahu od prijetnje s Istoka i nepovjerenja u NATO savez. SAD se mora posvetiti sebi i svojim unutarnjim problemima, ali po pitanju vođenja vanjske politike mora ostati dosljedan. Pitanje je bi li američka vanjska politika podnijela dolazak nekog novog Trumpa na vlast. Strategija američke vanjske politike mora biti dugotrajna i stalna te nepromjenjiva u temeljnim načelima, oslanjajući se na saveznike u vidu euroatlantskih integracija, odnosno NATO saveza koji suočen s brojnim izazovima mora jačati iznutra, a ne biti usmjeren na širenje, kako ne bi došlo kriza sličnih onoj u Ukrajini. NATO bi se trebao isprofilirati kao ujedinjeni vojni savez koji nema alternativu i koji je garant svjetske sigurnosti, naročito u vremenima jačanja novih prijetnji demokraciji i općoj sigurnosti.

Popis literature:

Arab Center for Research & Policy Studies. (2020). Expected Foreign Policy Features under the Biden Administration. In *The Biden Administration's Foreign Policy: Key Features and Likely Changes* (pp. 2–5). Arab Center for Research & Policy Studies.

Alberque, W., & Schreer, B. (2022). Finland, sweden and nato membership. *Survival*, 64(3), 67-72.

Avdaliani, E. (2017). *Russia Feels American Pressure*. Begin-Sadat Center for Strategic Studies.

Barron, R., & Barnes, J. (2018). Trump policy in the middle east: Syria. *Issue brief*, 3.

Biden, J. (2022). National security strategy. The White House. Washington

Blackwill, R. D., & Gordon, P. H. (2018). *Containing Russia*. Council on Foreign Relations Press.

Branda, O. E. (2018). Changes in the American foreign policy: from Obama to Trump. In *International Conference Knowledge-Based Organization* (Vol. 24, No. 2, pp. 160-165).

Cheang, C. (2018). Trump-Putin Helsinki Summit: So Who Gained?. S. Rajaratnam School of International Studies. Technological University. Singapore.

Cordesman, A. H., & Hwang, G. (2022). Focusing on the Right Strategic Priorities for NATO. In *NATO and the Ukraine: Reshaping NATO to Meet the Russian and Chinese Challenge* (pp. 3–7). Center for Strategic and International Studies (CSIS).

Conley, Heather A., Vladimir Orlov, Evgeny Buzhinsky, Cyrus Newlin, Sergey Semenov, and Roksana Gabidullina. (2021). “The Future of U.S.-Russian Arms Control: Principles of Engagement and New Approaches.” Center for Strategic and International Studies (CSIS).

De Graaff, N., & Van Apeldoorn, B. (2021). The transnationalist US foreign-policy elite in exile? A comparative network analysis of the Trump administration. *Global Networks*, 21(2), 238-264.

Desai, P. (2006). *Conversations on Russia. Reforms from Yelsin to Putin*. Delhi: Oxford University Press.

- Deyermond, Ruth (2016) The Uses of Sovereignty in Twenty-first Century Russian Foreign Policy. *Europe-Asia Studies*. 68(6): 957-984.
- Dijanović, D. (2019). Novi hladni rat Sjedinjenih Američkih Država i Ruske Federacije. *Obnova, časopis za kulturu, društvo i politiku*, 11(1), 141-175.
- Frankel, J. (1963). The making of foreign policy: An analysis of decision-making.
- Frolovskiy, D. (2019). What Putin really wants in Syria. *Foreign Policy*, 1.
- Galbraith, J. (2018). Trump Administration Expels Russian Diplomats and Imposes Russia-Related Sanctions. *The American Journal of International Law*, 112(3), 493–496.
- Geller, P. J., & Heinrichs, R. L. (2021). Extending New START Makes US Nuclear Modernization Imperative. *Heritage Foundation Backgrounders*, (3595), 7.
- Hall J (2021) In search of enemies: Donald Trump’s populist foreign policy rhetoric. *Politics* 41(1): 48–63.
- Hellendorff, B. (2019). What is the INF Treaty? In *Europe in a multipolar missile world: Why the EU and NATO should not try to salvage the INF Treaty* (pp. 4–10). Egmont Institute.
- Humud, C. E. (2022). *Syria and US Policy*. Congressional Research Service.
- Karaganov, S. A. (2021). Russian Foreign Policy: Three Historical Stages and Two Future Scenarios. *Russian Politics*. Vol. 6, No.4.
- Kurečić, Petar (2012) Geopolitika i geoekonomija suvremenog NATO-a. Zagreb: STAJER GRAF d.o.o.
- Lacatus, C., & Meibauer, G. (2021). Introduction to the special issue: Elections, rhetoric and American foreign policy in the age of Donald Trump. *Politics*, 41(1), 3-14.
- Lamza Posavec, V. (2011). Kvantitativne metode istraživanja: anketa i analiza sadržaja. *Zagreb: Hrvatski studiji sveučilišta u Zagrebu*.
- Lanoszka, A. (2019). The INF Treaty: Pulling Out in Time. *Strategic Studies Quarterly*, 13(2), 48–67.
- Lerche C. O. & Said A. A. (1963). *Concepts of international politics charles o. lerche jr. abdul a. said*. Prentice-Hall.

- Mahmood, N., & Cheema, P. I. (2018). Trump and the US foreign policy crisis. *Strategic Studies*, 38(4), 1-18.
- Malyarenko, T., Wolff, S. (2019) The Dynamics of Emerging De-Facto States - Eastern Ukraine in the Post-Soviet Space. London and New York: Routledge.
- Mbah, R. E., & Wasum, D. F. (2022). Russian-Ukraine 2022 War: A review of the economic impact of Russian-Ukraine crisis on the USA, UK, Canada, and Europe. *Advances in Social Sciences Research Journal*, 9(3), 144-153.
- McGurk, B. (2019). Hard Truths in Syria: America Can't Do More With Less, and It Shouldn't Try. *Foreign Affairs*, 98(3), 69–84.
- O'Neil, S. K. (2021). *Migrants at the U.S. Border: How Biden's Approach Differs From Trump's*. Council on Foreign Relations.
- Pifer, Steven, (2014). US-Russia Relations in the Obama Era: From Reset to Refreeze?, IFSH (ed.), USA.
- Pop, N., & Drăgoi, A. E. (2019). Russia and the Transforming European Security. *Global Economic Observer*, 7(2), 16-26.
- Popović, P. (2018). Bush stariji: posljednji konzervativac američkog državnštva. *Političke analize: tromjesečnik za hrvatsku i međunarodnu politiku*, 9(36), 20-25.
- Popović, P. (2018). Trumpova doktrina i realistička tradicija. *Političke perspektive*, 8(3), 41-68.
- Potter, P. B. (1927). The Nature of American Foreign Policy. *The American Journal of International Law*, 21(1), 53–78. <https://doi.org/10.2307/2188596>
- Rasmussen, A. F. (2016). *The Will to Lead: America's Indispensable Role in the Global Fight for Freedom*. New York: Broadside Books.
- Rosenau, J. (1968). Moral Fervor, Systematic Analysis and Scientific Consciousness In Foreign Policy Research (ed). *Political science and Public Policy*. Chicago.
- Seabury, P. (1965). *Power, Freedom and Diplomacy, The Foreign Policy of the United States*, New York.

Shavit, E., & Stein, S. (2021). *President Biden in Europe: The United States Returns as a Leader*. Institute for National Security Studies.

Skonieczny, A. (2021). Trump talk: Rethinking elections, rhetoric, and American foreign policy. *Politics*, 41(1), 127-134.

Sloan, S. R. (2020). US Foreign Policy in 2021. *Atlantisch Perspectief*, 44(5), 38-43.

Sokolshchik, L. M. (2023). Year One of the Biden Administration: US Foreign Policy Towards Russia. *Journal of Eurasian Studies*.

Solchanyk, Roman (1996). *Ukraine, Russia and the CIS*. Harvard Ukrainian Studies.

Tkalac Verčić, Sinčić Ćorić, Pološki Vokić (2010). *Priručnik za metodologiju istraživačkog rada – kako osmisliti, provesti i opisati znanstveno i stručno istraživanje*. M.E.P. Zagreb.

Trump, D. (2017). *National Security Strategy of the United States of America*. The White House. Washington.

Vukadinović, R. (2002). Novi rusko-američki odnosi. *Međunarodne studije*, 2(1-2), 5-20.

Popis izvora:

Associated Pres. (2019). Snubbed by Trump, Putin charms other players at G20. Spectrum News. NY1. Pristupljeno: 30.5. <https://www.nyl.com/nyc/queens/ap-top-news/2018/12/01/snubbed-by-trump-putin-charms-other-players-at-g20>

BBC News (2023). Hundreds of expelled Germans set to leave Russia. Pristupljeno: 16.6.2023. <https://www.bbc.com/news/world-europe-65731546.amp>

Biden, J. (2022). President Biden's State of the Union Address. The White House. Washington. Pristupljeno: 30.6.2023. <https://www.whitehouse.gov/state-of-the-union-2022/>

Biden, J. (2023). President Biden's State of the Union Address. The White House. Washington. Pristupljeno: 30.6.2023. <https://www.whitehouse.gov/state-of-the-union-2023/>

Blinken, Anthony J. (2022). The stakes of Russian aggression for Ukraine and beyond - united states department of state. U.S. Department of State. Pristupljeno: 2.7.2023. <https://www.state.gov/the-stakes-of-russian-aggression-for-ukraine-and-beyond/>

Boccagno, J. (2017). NSA Chief Speaks Candidly of Russia and US Election. CBC News. Pristupljeno: 24.05.2023. <https://www.cbsnews.com/news/nsa-chief-adm-michael-rogers-speaks-candidly-of-russias-use-of-wikileaks-in-u-s-election/>

Brennan, M., Segeres, G., Watson, K., (2019). Trump playfully tells Putin, "don't meddle in the election". CBC News. Pristupljeno: 31.5. <https://www.cbsnews.com/news/trump-putin-meet-g20-summit-japan-today-2019-06-28/>

Clinton, B. (2022). I Tried to Put Russia on Another Path. The Atlantic. Pristupljeno 28.5. <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/04/bill-clinton-nato-expansion-ukraine/629499/>

Hill, J. (2020). Why Trump's plan to withdraw US troops has dismayed Germany. BBC NEWS. Pristupljeno: 2.6. <https://www.bbc.com/news/world-europe-53077829.amp>

Ilyushina, M., Mackintosh, E. (2018). Kremlin: 'Long and thorough meeting' expected between Trump, Putin at G20. CNN. Pristupljeno: 25.5. <https://edition.cnn.com/2018/11/02/politics/trump-putin-g20-meeting-intl/index.html>

Mulvihill, G., Pearson, J. (2017). Federal Government Notifies 21 States of Election Hacking. Associate Press. Pristupljeno: 24.05.2023. <https://apnews.com/article/north-america-us-news-ap-top-news-elections-us-department-of-homeland-security-cb8a753a9b0948589cc372a3c037a567>

President of Russia (2017). Statement by the Presidents of the Russian Federation and the United States of America. Vietnam, Danang. Pristupljeno: 24.4.2023. <http://en.kremlin.ru/supplement/5252>

Russian News Agency (2023). Nearly 600 Russian diplomats expelled from Western countries since February 2022. Pristupljeno: 16.6.2023. <https://tass.com/politics/1567203>

Sanger, E. David, Shear, D. Michael, Troianovski, A (2021). Biden and Putin Express Desire for Better Relations at Summit Shaped by Disputes. The New York Times. Pristupljeno: 30.6.2023. <https://www.nytimes.com/2021/06/16/world/europe/biden-putin-geneva-meeting.html>

Tabak, Igor (2016). Kamo ide odnos Donalda Trampa i NATO saveza? Obris.org. Pristupljeno: 20.05.2023. <https://obris.org/nato/kamo-ide-odnos-donalda-trumpa-i-nato-saveza/>

Trump, D. (2018). President Donald J. Trump's State of the Union Address. The White House. Pristupljeno: 14.5.2023. <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/president-donald-j-trumps-state-union-address/>

Wintour, P. (2017). It's an honour to be with you' – Trump and Putin meet at G20 in Hamburg. The Guardian. Pristupljeno: 24.05. <https://www.theguardian.com/world/2017/jul/07/donald-trump-and-putin-exchange-handshake-at-g20-summit-in-hamburg>

Sažetak

Međunarodni odnosi predstavljaju iznimno važno područje koje je potrebno istraživati kako bi se mogli razumjeti veliki događaji na političkoj sceni koji imaju utjecaj na svjetski poredak, sigurnost, mir i stabilnost općenito. Razni autori imaju različite poglede na odnose Sjedinjenih Američkih Država i Rusije te isto tako predviđaju različite ishode u budućnosti. Tako nekolicina autora smatra da se između najveće svjetske ekonomije i najveće države svijeta, odnosno SAD-a i Rusije već nekoliko desetljeća odvija svojevrsni hladni rat, dok su drugi autori dolazak Donalda Trumpa smatrali kao ključan trenutak za izgladivanje i poboljšanje odnosa između dviju velikih sila, Sjedinjenih Američkih Država i Rusije. Zadatak ovog rada upravo je istražiti kako su Trump i Biden utjecali na američko-ruske odnose, a shodno tome u radu će se analizom prikupljenih podataka pokušati opisati i pojasniti dinamika odnosa dviju država u mandatima predsjednika Donalda Trumpa i Joe Bidena.

Ključne riječi: Donald Trump, Joe Biden, vanjska politika, SAD, Rusija

Summary

International relations represent an extremely important area that needs to be researched in order to be able to understand major events on the political scene that have an impact on world order, security, peace and stability in general. Different authors have different views on the relations between the United States of America and also predict different outcomes in the future. Thus, several authors believe that a kind of cold war has been going on between the world's largest economy and the world's largest state, that is, the USA and Russia, for several decades, while other authors considered the arrival of Donald Trump as a key moment for smoothing and improving relations between the two great powers, United States of America and Russia. The task of this paper is to investigate how Trump and Biden influenced American-Russian relations, and accordingly, the paper will attempt to describe and clarify the dynamics of relations between the two countries during the mandates of President Donald Trump and Joe Biden by analyzing the collected data.

Key words: Donald Trump, Joe Biden, foreign policy, USA, Russia